İSTANBULUM

63

Rufinia'dan Çiftehavuzlar'a

Nevra Bucak

İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti

heyamola yayınları

Çiftehavuzlar, Rufinia'dan Günümüze

Nevra Bucak

Heyamola - 2010

Nevra Bucak

1952 yılında İstanbul'da doğdu. Kadıköy Kız Koleji'nde öğrenciliği sırasında edindiği opera tutkusu nedeniyle İstanbul Belediye Konservatuan'nın Şan Bölümü'ne girdi. Altı yıllık bir şan eğitimi gördü. Varlık, Türk Dili, Milliyet Sanat, Adam Öykü, İnsancıl, Çevren (Yugoslavya), Eşik, Kıyı gibi edebiyat ve sanat dergilerinde öyküleri, röportajları, kitap tanıtım yazıları yayınlandı.

İlk romanını on beş yaşında yazdı: İspanya Semaları. "Issız Kadınlar" (1989), "Aşkın Kutupları" (1990), "Mevsimler Farklıdır" (1996) kadın dünyasını irdeleyen yapıtlarıdır. Ardından, Körfez Savaşı'nın acı anısına bir bilimkurgu romanı yazdı: "Son Güneşin Çocukları" (1994). "Beyoğlu'nun Eski Ustaları" (1994), bir buçuk yıllık bir araştırmaya dayanan dizi röportajların öyküleştirilmesidir. Bu yapıtıyla 1995 Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü almıştır. Yazarın aynca barış, sevgi ve çevre konularını işlediği çocuk kitapları vardır: "Kızın Adı Candan" (roman, 1990), "Uzaylı Kız Tira" (bilimkurgu-roman, 1992), "Kerem ile Aslı (uyarlama). Bir ütopya olan "Kule" adlı romanı 1999'da, son romanı "Neslişah, Laledeki Gözyaşı" ise 2007'de yayımlanmıştır.

Nevra Bucak, Türkiye Yazarlar Sendikası (Yönetim Kurulu Üyesi, 1995-1996-2000-2001), Pen Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği, Çocuk Yayınları Derneği üyesidir.

Çiftehavuzlar'ı Yazarken...

Doğma büyüme Çiftehavuzlu olduğum için semtimizi yazmak, aklımdan geçen bir düşünceydi. Nedense, bir türlü gerçekleştiremiyordum. Araya; öyküler, romanlar, çocuk kitapları giriyor, erteleniyordu. Aslında, Çiftehavuzlar'ı yazmak, benim için gönül borcuydu. Özelikle ailem için... Annem benden bunu ne çok istemişti...

Öncelikle sevgili dostum Eray Canberk ve Heyamola Yayınları'nın sahibi Sayın Ömer Asan'a bana bu fırsatı verdikleri için, teşekkür ediyorum. Belki, böyle bir zorunluluk olmasaydı, bir daha hiç yazmayabilirdim. Çünkü araya bir öykü, ya da roman her zaman girebilirdi. Geçen yıl, yeni bir kısa roman yazmıştım. Dinleniyordum. Kendimi tam boşlukta görmeye başladığım sıralarda Çiftehavuzlar'ı yazmak önerisi, beni hiç düşünmediğim bir biçimde birden alıp götürdü, yeniden çocukluğuma, gençliğime, o açık mavi, duru yıllara geri döndürdü. Başımda yine kavak yelleri esmeye başlamıştı... Coşkumdan içim içime sığmıyordu; demek yazma vakti gelmişti... Artık gece gündüz bu kitapla dolmuştum...

Dostlarıma, komşularıma söylediğimde, hepsi sanki aynı anda seferber oldular. Belki de, onların bu içten destekleriyle, kitabı kolayca bitirebildim. Öte yandan bir tayın tüylerini tek tek saymak gibi bir işti bu. Kitapta adı geçen-geçmeyen akrabalarıma, dostlarıma gönül borcu duyuyorum. Onları zamanlı zamansız aradığım, anlattıkları pek çok ayrıntıyı defalarca soruşumda hepsinden de hoşgörüyle, anlayışla, sabırla yanıtlar aldığım ve Çiftehavuzlar tutkuma destek oldukları için, yeniden bir kez daha teşekkür ediyorum... Sevgilerle...

Nevra Bucak

Doğduğum Ev

Çocukluğumda, anneannem masal gibi anlatırdı: “Kırklı yıllar... Harbiye’den gelmiştik. O cıvıl cıvıl Harbiye’den sonra, burası benim için tam bir köydü. Issızlıktan denizin sesi duyulurdu. Kışın neredeyse kurtların inmesinden korkardım. Dedene, “Nereye geldik biz, Mithat” diye ağlayarak sormuştum. Telefon sayılı evlerdeydi. Bizde vardı. Komşularımızın akrabaları bizi ararlar, biz de onlara haber iletirdik; kimi zamanda sokağa çıkıp komşumun evine dek gider, telefona çağırırdım. Burada herkes birbirini tanırdı, zaten üç beş evdik. Soğuk kış gecelerinde sıcak sohbetler eder; salep, boza içerdik, yanında sarı beyaz leblebilerle birlikte. Komşularımızı sevdik. Zamanla bu ıssızlığa, belki de huzura alıştım.”

Dedemle anneannemin arasında yirmi yaş fark vardı. Dedem kalp hastasıydı. Doktorlar, ona kent yaşamından uzaklaşmasını, kırsal, havadar bir alanda yaşamasını öneriyorlar. Anneannem de, kocasının sağlığı için, o zamanlar çeşmelerinden sular içilen, gelincik, papatya tarlalarının alabildiğine uzandığı, bağların, bahçelerin, zeytinliklerin bulunduğu, meyve ağaçları ve çamlarla çevrili Anadolu Yakası’nda oturmaya razı oluyor.

Dedem, anneannem ve annemle birlikte Kadıköy tarafındaki Çiftehavuzlar’a geldiğinde, deniz kıyısındaki arsaların boş ve çok ıssız olduğunu görüyor. Yine de, denizden pek uzakta sayılmayan, önünde dört ulu çınarın bulunduğu arsayı alıyor.

Anneannem, doğaya vurgun bir insan olan dedemin o çınarlara âşık olduğunu söylerdi.

Böylece, Çiftehavuzlar’a geliyorlar. Annem, evin temeli atılırken, arsada piknik yaptıklarını neşeli bir dille anlatmıştı, o gün okuluna (Notre Dame de Sion’a) gitmediğini de. Son sınıftaymış, ev bittiğinde okuldan aynlmış.

Evin mimarı, anneannemin ağabeyi büyük dayım Rıdvan Eğilmez’di. Önünde geniş bir bahçesi bulunan içinde kırmızı Japon balıklarının yüzdüğü, fıskiyeli bir havuzu olan, çam ağaçlarıyla çevrili, iki katlı bir evdi. Üst kata önce sağa, sonra sola kıvrılan geniş basamaklı bir merdivenle çıkılırdı. Üst katın iki geniş sütunlu büyük bir balkonu vardı. Önce antreye girilir, sonra büyük bir salona geçilirdi. Büyük salonla, yemek odasını kanadı iki yana açılan camlı bir kapı ayırırdı. Sol tarafta iki büyük oda vardı. Ön oda oturma odası, arka oda yatak

odasıydı.

Ortada, büyük bir banyo vardı. Salonun sol tarafında yine iki büyük yatak odası bulunurdu. Ortada, tel dolaplı geniş bir mutfakla, küçük bir tuvalet vardı. Dedem (Mithat Soley), anneannem (Mefhar Soley) ve beni büyüten, bana çok emeği gecen manevi ablam (Nesrin Kınayıcı) bu üst katta otururlardı. Alt katta, müstakil iki küçük daire vardı. Dairelerin sokak kapıları bahçeye açılırdı. Her dairede, üç oda, mutfak ve banyo vardı. Mutfakların kapısı ceviz, dut, incir, erik ağaçlarınm bulunduğu arka bahçeye açılırdı.

Evimizin alt katındaki dairelerden birinde, babam (Avukat Hüsamettin Bucak) annem (Nevhayat Bucak) ve ben yaşardık. Diğer daire, yazları kiraya verilirdi. Yazları gelip gidenlere...

Kapımızın önünden yoğurtçu, balıkçı, dondurmacı geçerdi. Issız kış gecelerinde bozacının sesi beni korkuturdu. 'Boza!' diye bağınr, ardından komşumuz Turhan Bey'in av köpekleri havlayarak koşarlardı.

Çocukluğum yalnız geçti. Kız kardeşim (Pemra Bucak) benden on yıl sonra doğduğu için belki de. Oturma odasındaki kar gibi beyaz çini sobanın çevresinde anlatılan masallarla büyüdüm... Sonra, çok sonra o masalları genişleterek büyüklere yazmaya başladım. Hâlâ yazıyorum...

Sokağımız baştan sona her iki yanı çınarlarla çevrili olduğundan, yaz aylarında aranan, eşsiz bir sokaktı. Adı, önce Hazırcevap Sokak'tı. Uzun bir süre sonra, Hasan Âli Yücel oldu. Buranın kimi eski sakinleri, yine de Hazırcevap Sokak, derler. Ağız alışkanlığından olmalı. Postada bile son döneme kadar, Hazırcevap Sokak yazardı. Ben sokağımızın ikinci adından hoşnutum, dahası onur duyarım.

Hasan Âli Yücel, bakanlığı sırasında milli eğitimi kurumlaştırmış, tercüme bürosu açtırmış, dilimize dünya edebiyatının klasiklerini kazandırmış, Köy Enstitülerinin kurulmasını sağlamış değerli bir siyaset adamı, eğitimci, şair ve yazardı. Aynca sevgili şair Can Yücel'in babasıydı.

Hasan Âli Yücel Sokağı'mızda, kuşaklar arası arkadaşlıklar, dostluklar kurulurdu. Çiftehavuzlar'ın en eski sakinlerinden Nihal teyze, anneannemin arkadaşı, Nihal teyzenin kızı Zerrin teyze annemin arkadaşı, Nihal teyzenin torunları Gülnar ve Gülnur da benim arkadaşlarımdı. Gülnar Erkman sanat tarihçisi, Gülnur Sözmen de iyi bir fotoğraf sanatçısıdır. Evimizin bitişiğindeki evde oturan yan komşumuz Muhterem teyze, anneannemin, oğulları Afif ve İnal

Ergunalp annemin arkadaşlarıydı. Afif amcanın kızı İnci çocukluk arkadaşımdı. Sokağımızda uzun bir zaman oturmuş olan Nermin teyze, annemin arkadaşı, mimar olan kızı Melda Zerin yakın arkadaşımdır. Diğer yan komşumuz Muhlise Hanım, anneannemin arkadaşı, torunu Nurtan Birand da benim yakın dostumdur.

Peki, buraya neden Çiftehavuzlar deniliyor?

Babıâli Muhafızı Cemal Paşa'nın 1887'de yaptırdığı köşkünün bahçesindeki çift havuzlar nedeniyle buraya Çiftehavuzlar deniliyor... Yine de, bir gizdir bu... Öyleyse, bu gizi korumaya çalışalım, büyüsünü bozmadan. Biraz ucundan tutup kaldıralım...

Çifte Havuzlar - Havuzların Gizi

Sokağımızın Cemil Topuzlu Caddesi'ne inen ucunda, Kadıköy Sahil Yolu'ndan gelindiğinde solda, Bostancı tarafından gelindiğinde sağda, Cemil Topuzlu Paşa Köşkü'nün tam karşısında yoldan biraz yüksek bir zemin üzerinde büyük bir kestane ormanı göze çarpardı. Ormanın kuzeybatı köşesinde yarı yıkılmış, eski bir bina vardı. Binanın çevresinde iki havuz bulunurdu. Küçük olan havuz, elli santim derinliğinde, yuvarlak, dairesel biçimdeydi. Kenarında mermerden bir aslan başı heykeli vardı. Nereden geldiği bilinmeyen, ama bir ayazmadan kaynaklandığı söylenen bol bir su, önce aslan başının ağzından küçük havuzu doldurur, oradan çok daha büyük ve derin olan kare biçimindeki dört köşeli havuzu doldururdu. Bu havuzun suyu da Bizans'tan kalma künklerle yolun altından geçerek karşı taraftaki Cemil Topuzlu Köşkü'nün bahçesindeki havuzu da doldurduktan sonra köşkün önünden denize akardı.

Çocukluğumda, bu su çoktan kesilmişti. Havuzlarda, yaprak birikintileri yüzerdi. İçleri bataklık gibiydi. Büyük havuzda çamur rengine dönmüş suyun içinde, çürümüş tahta bir kayık dururdu. Aynen korku filmlerindeki gibi bakanın içi ürperirdi. Annelerimiz, bizim oradan geçmemize izin vermezlerdi, düşüp kalmayalım diye. Dört köşeli büyük havuz o denli derindi ki, içinde sabit taş bir merdiven dururdu. Daha sonra buranın çevresi, yaz kış yaprağı dökülmeyen maki cinsi bitkilerle ve ilkbaharda coşan kartoplarıyla çitlendi. 1964'lere kadar kaldı. Şimdi o iki havuzun yerine As Apartmanı yapıldı. Binanın altında da Tavuk Lokantası Köy/Kanat vardır. (Eskiden Köy Pub'dı.)

Biraz daha geçmişe gidelim, buranın en eski sakinlerinden değerli doktor ve yazar Müfid Ekdal'ı dinleyelim:

"Çiftehavuzlar'ın bulunduğu arazinin ilk sahibi Uranya adında bir Rum'du. Sakız Adası'ndan gelen Nikola havuzların bulunduğu yeri Uranya'dan kiralamış, eşi Andon ve Panayot isimli iki oğluyla beraber bahçenin içindeki tek katlı binaya yerleşerek, gazinoculuk yapmaya başlamıştı. Nikola ufak bir kayık yaptırmış, isteyene beş kuruşa büyük havuzda kürek çektiriyordu. Aynca bir nevi laterna olan ve "piyanola" adını verdiği müzik aletiyle de gazinosuna renk katardı. Nikola burada hem meyhanecilik yapıyor hem de beslediği tek inekten elde ettiği sütü satıyordu. Bu tek inek daha sonraki yıllarda başlayacağı sütçülüğün başlangıcı olacaktır. Nikola'nın yazdan yaza çalıştırdığı

Çiftehavuzlar Gazinosu Cemil Topuzlu Paşa Köşkü yapılmadan önce vardı. Sonraları Paşa zaman zaman gelip bir kadehrakı içtikten sonra dostlarıyla sohbet ettiği gibi, romancı Refik Halit Karay da sık sık Nikola'nın yerine uğrardı.

Çiftehavuzlar Gazinosu'nu bir süre İspiro işletmiş, sonra bir Türk aynı işi sürdürmüş, sonunda gazino terk edilerek, havuzlar kurumuş, çevresindeki kestane ağaçlarından sonbaharda dökülen yapraklarla dolup havuzluktan çıkmıştı. Nikola zamanında içinde kayıkla gezilen havuz ve bahçe tam bir harabe halinde yıllarca durdu. Çifte havuzlardan hatıra olarak yalnızca bir isim kaldı."

Ben ne yazık ki, bahçenin, kestane ağaçlarının, o görkemli, neşeli, çalgılı, sözlü yıllarına yetişemedim. Küçük havuzdan akan temiz suyu içemedim. Yine de, yerine apartmanlar yapılmadan çifte havuzları gördüm...

Annemle birlikte havuzların yanından geçip Cemil Topuzlu'daki Şevkiye teyzemin yazlık evine giderken, annemin elini oradan geçene dek bırakmazdım. Nedense koyu bir korku, ya da adını koyamadığım bir acı sarardı içimi. Ürperirdim...

Yıllar sonra, anneanne olduğumda öğrendim, bu civarlarda görkemli bir saray yaptırıp yaşamış, Bizanslı güçlü devlet adamı Rufinus'un öldürüldüğünü...

Çiftehavuzlar'da Mandıra

Bu çevrenin ilk sakinleri, ev telefon numarasından hemen anlaşılır. 55'le başlayan her numara size ipucu verebilir. Anneannem gibi, arkadaşı Nihal teyzenin de ev telefonu 55'le başlardı. Nihal teyzenin eşi, Prof. Dr. Veteriner Zühtü Sevgen de Kadıköy Tramvay Şirketi'nde muhasebe müdürü olan dedem Mithat Soley'in yakın dostuydu.

Zühtü amcanın torunu sevgili Gülnar bir sohbetimiz sırasında, dedesinin evini İtalyan bir mimara yaptırdığını söylemişti. Artdeco stili güzel bir villaydı. Bahçesindeki ortancalar öylesine bakımlı ve renk renkti ki, insanın gözünü alırdı. Bahçede saklambaç oynar, ortancaların arasına saklanırdık.

Zühtü amca, Hasan Âli Yücel Sokağı'ndaki arsayı 1937'de aldığında herkes bu adam aklını oynattı gözüyle bakıyor, onun yanıtıysa, elektrik, su ve hava gazının olduğu bir yerde neden arsa almayayım oluyor.

Ev, Bağdat Caddesi'nden gelindiğinde solda, Cemil Topuzlu'dan gelindiğinde sağda kalırdı. 1955'e kadar eski halini korudu. 1955'de üzerine iki kat çıkılarak üç kat haline getirildi.

Çocukluk arkadaşım Gülnar, 6-7 Eylül olaylarında üçüncü katın inşaat iskelesinin üzerinden Samatya'da, Kumkapı'da yakılan kiliselerin alevlerini seyrettiğini söylemişti. Demek ki o yıllarda üçüncü kattan karşısı görülebiliyormuş. Sonra bana gecenin üçünde, dolaplardan bayrak çıkartılışını, eve asılışını anımsatmıştı... Ve evin yanındaki Hasan Polatkanlar'ın evine göstericilerin su molası vermek için uğramaları... Karşıdaki Rum bakkalın kırılan rakıları, günlerce sokaktan çıkmayan rakı kokusunun mahalleyi sarması... Komşuların, Rum komşularını evlerine alması, ne olur, ne olmaz diye korumaları...

O yıllarda Zühtü amca, Andon Efendi'nin mandırasındaki hayvanların bakımını üstlenmişti. Mandıra, Büyük Kulüp'ün karşısındaydı. Andon Efendi, gazinocu Nikola'nın oğluydu. Sonraki yıllarda Nikola ve kardeşi, Büyük Kulüp'ün karşısındaki araziyi satın almış, burada inekçilik ve sebzecilik yapmıştı. Öldükten sonra yerine oğlu Andon Efendi geçmişti. Ben Andon Efendi'yi tanımıştım. Annemle Nesrin ablam oradan süt ve taze yumurta alırlardı.

Andon Efendi kimi zaman kapımıza dek süt getirirdi. İri yarı, uzun boylu, hafif kamburumsu, güler yüzlü, saygılı bir adamdı. Aydınlık bir

yüze sahipti.

Andon Efendi'nin ayrıca Kadıköy Altıyol'da yün mağazası vardı. O zamanlar alış veriş Kadıköy'den yapılırdı.

Doktora gitmek de ayrı bir sorundu. Doktorların pek çoğu İstanbul yakasındaydı. Kadıköy'de bile fazla doktor yoktu.

Zühtü amcanın mandıraya yakın oturması, Andon Efendi için bir şanstı. Büyükbaş hayvanlar ne zaman hastalansa Zühtü amca çağırılırdı. Her paskalyada Andon Efendi'nin eşi, yaptığı paskalya çörekleriyle birlikte, renk renk boyanmış paskalya yumurtaları yollardı Zühtü amcalara. Onlar da baklava gönderirlerdi. Andon Efendi kimi zaman mahalleyede boyanmış yumurtalar dağıtırdı, bahçelerinde yetişen kucak dolusu zerrinlerle birlikte.

Sokağımızda, herkeste çiçek sevgisi, çiçek yetiştirme merakı vardı. Bahçelerimiz güllerle, şebboylarla, menekşelerle, lalelerle, sümbüllerle dolup taşardı. Ve elbette saksılar içinde binbir özenle, emekle yetiştirilen sardunyalar, begonyalar, onların çeşitli renklerde farklı türleri, küçük acem laleleri...

Bir gece, Zühtü amcayı ağırlaşan bir hasta için acele çağırıyorlar. Hasta da Haldun Taner! Çevrede de Zühtü amcadan başka doktor yok. Zühtü amca gitmek zorunda kalıyor...

Çocukluğumda, evimizin tam karşısında İslamoğulları'na ait çamlar içinde, iki katlı büyük bir villa vardı. Sevgili Haldun Taner oraya bir mevsimlik yazlık gelmişti. O yıllarda yazlık gelirlerdi İstanbul'dan. Denize girmek, temiz hava almak için. Eylülle birlikte kamyonlar sokağa girer, yazlıkçılar dönerlerdi. Böylece sokağımız yine ıssızlaşıp sessizleşirdi.

Bir zamanlar, Haldun Taner'in kaldığı o villanın yerinde, planını Erol Evgin'in çizdiği Gülşen Hanım Apartmanı yapıldı. Apartman olduktan sonra, Ekrem Bora ailesiyle birlikte bir kaç yıl oturmuştu.

Zühtü amcanın evi de 1978'de apartman haline getirildi. Ölümünden dört yıl sonra. Çünkü evin su boruları Çingeneler tarafından çalınıp götürülmüş, saçakları bakımsızlaşmıştı. Evin yerine Zühtü amcanın adının verildiği, Zühtü Bey Apartmanı yapıldı.

Evden anı olarak, bahçedeki ortancalar ve bir mimoza ağacı kaldı. Sokağımızın tek mimoza ağacı... Her şubat ayında sapsarı çiçeklerini cömertçe açar, sokağımızı mis gibi kokutur...

Haldun Taner'le Son Söyleşi

Ben Haldun Taner'i, çoluk çocuğa kanşmış bir kadın olduktan sonra tanıdım. Ölümüne dek, ona her zaman yardımcı olduğunu düşündüğüm zarif eşi Demet Taner hanımefendiyle birlikte, Feneryolu'nda Ayanoğlu Caddesi'nde otururdu. Çiftehavuzlar'a çok yakındı. Onunla karşılaşırdım.

Güz yapraklarının yerlere düştüğü ıssız, arka sokaklarda ağır ağır sessizce yürürdü sevgili Haldun Taner. Öğle üzerleri rastlardım. Başında lacivert beresi, boynunda kaşkolü, sırtında bej pardösüsüyle Çiftehavuzlar'ın arkalarındaki çamlık yolda uzaktan görünürdü. Kendisiyle ne zaman karşılaşsam, tanımlayamadığım bir coşkuyla sevinir, gururlanırdım. Yanıma yaklaştığında sevgi dolu yumuşak sesiyle usulca sorardı; "Nasıl gidiyor?" İşte o zaman içim içime sığmaz, hiç durmamacasma anlatmaya başlardım. Derin bir ilgi, dost sabnyla dinler, sonra tatlı tatlı gülümseyerek fikirler verir, aynlırken de; "Merak etme, iyi gidiyor iyi" derdi.

O günlerde yolda sık görüşmüşsek, kendine özgü nazik, içten gülüşüyle başını hafifçe öne eğerek selamlar, dingin, huzurlu yoluna devam ederdi. Arkasından kimi zaman uzun uzun bakardım.

Haldun Hoca'nın yeri, pek çoğumuz için farklı bir sevgi, saygıyla kenetli olmasına karşın, benim için başka bir ayrıcalığı daha vardı...

Öykülerimi okuyan, yazma gücümü filizlendiren ilk yazardı... Nasıl bakmazdım arkasından...

Sonra, ilkyazı karşılayan güneşli sabahlarda çevremizdeki kulübün (Büyük Kulüp) bahçesinde görürdüm. Oraya, kimsenin olmadığı saatlerde gelir, sırtında tarçın renkli yün hırkası, koltuğunun altında kitabı, dosyasıyla deniz kenanndaki masalardan birine oturur, sol elini alnına götürür, başını önündeki kitaba eğerdi. Bazen da çevreyi gerisinde bırakırcasma bir şeyler yazar, notlar düşerdi. Saygı duyarak hayranlıkla izlerdim, bir ağacm gölgesinde.

O da izlerdi insanları. Dostça, sevecenlikle, rahatsız etmeyen soylu duruşuyla. Hafta sonları akşamüzerleri bahçede göründüğünde, çevrede saygın devinimler duyumsanır, dostları, sevenleri ayağa kalkar, kendisini karşılar, masalarında yer verirlerdi. Değerli yazarın oturduğu masadakilerse onurlanırlardı. Bazen de doğru deniz kenarına giderdi, yanında kendisi gibi kibar, nazik eşiyle birlikte.

Onu en son nisanın ortalarında, kulübümüzün bahçesinde görmüştüm. Yanımda Perihan Hanım (Tedü) vardı. Haldun hoca bahçeye giden iki sıralı ağaçlıklı yolda yavaş yavaş görünmüştü. Yaklaştığında Perihan hanımla birlikte ayağa fırlamış, masamızda yer vermiştik. Ama nedense oturmak istememiş, biz de ayaküstü sohbet etmiştik. Hiç unutmayacağım, bir kolunu benim omzuma bir kolunu da üniversitede eski öğrencisi olan Perihan Hanım'ın omuzuna koymuştu bir ara. Şimdi düşünüyorum da, keşke o gün masamıza oturması için biraz daha fazla ısrar etseymişiz. Keşke ayaküstü sohbetimizde biraz daha fazla konuşsaymışız. Keşke... Ne çok keşkeler girer yaşamımıza ve bir zaman sonra yeni keşkeler eklenir...

Şimdi o caddede (Ayanoğlu) ozan dostum, sevgili Emine Erbaş oturuyor.

Emine'ye giderken, Haldun Taner'in bir zamanlar oturduğu evin bahçe duvanndaki pirinç tabelayı gördükçe, içimde adını koyamadığım ince bir sızı duyumsanm...

Tabelada şöyle yazar: "Haldun Taner Bu Evde Yaşadı". (1981-86)

Şimdi de Çiftehavuzlar'daki çamlarla çevrili küçük park yolunda, değerli gazeteci-yazar sevgili Nail Güreli'ye rastlıyorum. Ayaküstü söyleşilerimizde, iyimserliği, bilge hoşgörüsü içimi ısıtıyor. Yirmi yıldan beri semtimizde yaşaması benim için farklı bir onur...

Birer Birer Yıkılan Evler - Kiremit Parçası

Dedem öldükten yıllar sonra, 70'lerde bizim evimiz de yıkıldı. Binayı babam yaptı. Mimarımız Nuri Özen'di. Apartmana dedemin adı verildi. Mithat Bey...

Evimizin yıkılmasını hiç istememiştim. Eve vurulan her kazma darbesi sanki sırtıma iniyor, belimi büküyordu. Eziliyordu içim. Masallar dinlediğim çini sobalı oda... Oyun oynadığım, koştuğum balkon... Doğum günlerimde neredeyse bütün sınıfın geldiği anneannemin o büyük salonu... İçinde kırmızı Japon balıklarının yüzdüğü havuz... Sonra bahçemiz... Hepsi yıkılıyordu... Yıkılan aslında anılardı... O anıları artık ellerimle tutamazdım... Bundan o denli etkilenmiştim ki, sekiz dokuz yıl sonra, yanımızdaki Muhterem teyzelerin evi yıkılırken, kendi evimin yıkılmasını bir kez daha yaşamış, o acıyı ikinci kez duymuştum. Öyle ki, içimde biriktirdiğim o hüzünle, 'Kiremit Parçası' adını verdiğim bir öykü yazmıştım.

Size, 'Kiremit Parçası'ndan kısa bir alıntı yapmak istiyorum: Önce kapılar çıkarıldı... Sonra pencereler söküldü. Boyasını yitirmiş balkon parmaklıkları çoktan atılmıştı bakımsız bahçeye.

Evimizin önünde annem ve mahalleli arkadaşları. Yandan görülen ev Muhterem teyzenin evi.

Geçmişti, o güzelim, tasasız günler... Yavaş yavaş öldürüyorlardı kocamış evi. Yaşlanmış, yorulmuştu. Gururla yükselen yemyeşil çamların ortasında biblo gibi durduğu yıllar çok gerilerdeydi artık. Çini sobalı salonda, küçük hanımla küçük beyin nişan yüzükleri takılalı kaç yıl olmuştu acaba? Her bir odadan gelen cıvıl cıvıl çocuk sesleri neden duyulmuyordu.

Ağlıyordu, evin sahibi yaşlı kadın. Sisli geceleri anımsatan evin gri yüzüne inen balta darbeleri, sırtına iniyordu sanki. Atılan demirlerin, tuğlaların sesi, yorgun beyninde uğulduyordu. Yıkılan her bir duvar için yas tutuyordu. Hele işçilerin sesleri... Ya türküleri... Hepsi caniydi o adamların. Evet, onun çocukları çağırmıştı. Biliyordu bunu. Yine de gelmeyebilirlerdi...

Ev artık yıkılmıştı. Bahçesi, taş, tuğla yığınlarıyla tamamen kapanmıştı. Yaşlı kadın, birkaç gündür gelmemişti evini görmeye,

işçiler alışmışlardı ona. Ağır ağır, sessizce dolaşırdı aralarında. Evin tamamen yıkıldığı gün, yine gitti, enkaza son kez baktı. Yaşlı kadının taş yığınları arasında dolaşırken cebine bir şey koyduğunu kimse fark etmedi. Geldiği gibi sessizce çıktı bahçeden, ağır ağır uzaklaştı taş üstüne taş kalmamış, bir zamanlar gelin gittiği evinden... Üşüyordu yaşlı kadın... Ellerini paltosunun ceplerine soktu, sol eli sert bir cisme dokundu... Acıyla gülümsedi...

Evden kalan son armağandı, yıpranmış parmaklarına değen. Yolda bir an durdu, cebindekini avucunun içine aldı, baktı baktı. Titreyen parmaklarının arasında, küçücük bir kiremit parçası duruyordu...

Bana bu öyküde esinti veren Muhterem teyze, otoriter bir hanımefendi olmasına karşın, sırasında şen şakrak olmasını da bilirdi.

Kuzeni olan kocası Nurettin Ergunalp'ın ona âşık olup evlendiğini söylerdi. Kendine özgü tatlı, hoş bir kahkaha atmış, "Nevracığım, onu reddetseydim, adamcağız bana olan aşkından verem olur, ölürdü." demişti.

Gençliğinde güzel bir kadın olduğunu söylerlerdi. Gür saçlı, beyaz tenliymiş. Ben onu yaşlılığında tanımıştım.

Onların evi de, bizim evimiz gibi iki katlıydı. Alt katta büyük bir salon vardı. Üst katta, oturma ve yatak odaları.

Salonun bir köşesinde kuyruklu, siyah bir piyano dururdu. Muhterem teyze, o piyanoda çok iyi alaturka çalar, küçük oğlu İnal ağabeyin eşi Sennur abla da kayınvalidesine sesiyle eşlik ederdi.

Şimdi, o evin yerinde, Muhterem teyzenin soyadının verildiği Ergunalp Apartmanı duruyor.

Diğer Komşularımız: Celal Bayar, Tarihi Komşum

Celal Bayar'ın evi, sokağımızda kalan son evdi. Korunmuş, yıkılmamıştı. Bahçe içinde, yaşlı ağaçların gölgelediği, sarmaşıklar arasında iki katlı loş bir evdi. Bahçede Celal Bayar'ın büstü dururdu. Büst, birkaç kez çalınmış, yerine bir başkası yaptırılmıştı.

Görmüş geçirmiş, tam bir İstanbul hanımefendisi olan Celal Bayar'ın kızı Prof. Nilüfer Gürsoy, bana o evin nasıl alındığını anlatmıştı. Aslında, evin ilk sahibinin Ermeni asıllı, Avukat Lazar olduğunu biliyordum. Lazar, dedemin yakın dostuydu. Anneannem, kızları Nadya'nın evlendiği günü masal gibi anlatırdı. Gelin dışarı çıkmadan önce, evin kapısından bahçe kapısına dek kıpkırmızı bir yol halısı serilmiş, Nadya damadın kolunda prenseslerinkini anımsatan uzun duvaklı muhteşem bir gelinlikle halının üzerine basarak yürümüş.

Anneannem, daha sonra Nadya'nın ölümü üzerine evi sattıklarını söylemişti.

"Ne olurdu, çocukluğumda tanıdığım o her şeyi bilen, bir kere öğrendiğini bir daha unutmayan meraklı ihtiyarlara benzeseydim!" diye yakınır, değerli yazar Ahmet Hamdi Tanpınar, Beş Şehir adını verdiği yapıtının bir yerinde. Ne denli haklıymış...

Ben de, anıları tazelemek, kulaktan dolma sözcüklerle kalmamak için tarihi komşum, üçüncü Cumhurbaşkanımız Celal Bayar'ın kızı Nilüfer Hanım'ı aradım. Telefonda sesi yumuşak, nazik ve içtendi.

"Evde bekliyorum!" dedi.

Ev, sözcüğü ne güzeldi. Gerçek bir eve gidecektim, apartman dairesine değil. Evlerin apartman dairelerinden bana hep daha sıcak, daha kucaklayan bir atmosferi olduğunu düşünürdüm. Üstelik uzakta da değil, karşı köşemde. Ne dolmuş, ne otobüs, ne de vapur.

O eve ilk kez, Celal Bayar'ın ölümünden sonra annemle birlikte başsağlığına gitmiştim. Şimdi, yıllar sonra ikinci gidişim olacaktı...

Celal Bayar'ın Evinde Çay Sohbeti

Filmlerinde halkı, çocukları yıllarca güldürmüş, hoş vakit geçirtmiş usta oyuncu Kemal Sunal'ın adı verilen, eskiden Papatyalı Sokak olan sokağın başındaydı ev. Evet, benim de karşı köşem.

Evimden çıkıyorum... Yaklaşık otuz beş adım sonra karşı evdeyim. Önce bahçe kapısının zilini çalıyorum. Kimse çıkmıyor. Kapıyı itip bahçeye giriyorum. Bayar'ın büstünü görüyorum. Gözlüğü, kravatı hepsi tamam. Eve doğru yürürken, Lazar'ın kızı Nadya'nm bu taşlı yolda, kırmızı halı üzerinde gelinliğiyle yürüdüğünü düşünüyorum. Birkaç basamak çıkıp ev kapısına ulaşıyorum. Kapıyı çalıyorum. Nilüfer Hanım'ın yardımcısı olduğunu anladığım düzgün giyimli bir hanım kapıyı açıp, beni karşılıyor. İçeri giriyorum. Büyük bir sofa. Karşı duvarda Celal Bayar'ın ressam Rahmi Fehmi Pehlivanlı tarafından yapılmış yağlı boya bir tablosu asılı. Resimde, eski cumhurbaşkanı pek şık ve genç görünüyor. Güzel bir resim. Yardımcı hanım, beni sağ taraftaki misafir salonuna alıyor. Salona giriyorum. Gösterişten uzak, mütevazı bir salon, eşyalar da öyle. Bir duvarda Atamızın büyük bir fotoğrafı duruyor. Yemek salonu camlı bir kapıyla ayrılıyor.

Derken, Nilüfer Hanım'ın ön sofadaki ahşap merdivenden ağır ağır indiğini görüyorum.

Siyah bir bluzla, etek giymiş, omuzlarına da aynı renkte hırka almış. Saçları kızıl. Tenine yakışmış bir kızıllık bu. Güler yüzüyle salona giriyor. Elimi sıktıktan sonra, "Ben sizin çocukluğunuzu bilirim" diyor, "Annenize gelmiştim. Yakınıma gelin." Yanına oturuyorum. Sonra, sanki neler sormak istediğimi biliyormuş gibi usul usul anlatmaya başlıyor:

"Annem, Reşide Hanım'ın evi istimlâk olunca, bir yer arıyor, burasını görüyor. Babamın haberi olmadan evi Lazar'dan satın alıyor. 57-58 yıllarında. Ama ne yazık ki, onlar bu evde hiç birlikte oturmadılar. Yalnızca baş başa bir öğlen yemeği yemişlerdir. Babam o yıllarda cumhurbaşkanı, sürekli Ankara'da kalıyor. Bir hafta sonu İstanbul'a geldiğinde annem ona bir sürprizi olduğunu söylüyor. Babamı elinden tutup bu eve getiriyor. Seninle burada bir öğlen yemeği yiyeceğiz diyor. Babam, evin satın alındığını öğrendiğinde önce şaşırıyor, sonra seviniyor. Daha sonraki yıllarda, babam Yassıada'dan döndükten sonra

‘Ne iyi etmiş de evi almış’ derdi. Evi sevmişti.”

Nilüfer hanıma, annesiyle babasının nasıl evlendiklerini soruyorum.

“Annem babamla on altı yaşında evleniyor. Babam yirmi yaşında. Evlilikleri görücü usulü olmasına karşın, birbirlerini sevmişler, anlaşmışlar. Annem rüştiye mezunudur. Babam, çok çalışkan, çok meşgul bir adamdı. Bursa’daki Kozahan’ın önünde tezgâh kurmuş işçi kadınlarla konuştuğu bir sırada, teyzem penreceden görmüş, yanında duran anneme, “Kızım dikkat et, kocan elden gidiyor” diye takılmış.

Birlikte gülüyoruz. O sırada çay servisi yapılıyor. Beni karşılayan hanım, çayla birlikte kek, pasta, börek, kurabiyeler ikram ediyor. Oysa ben heyecanlıyım, hiçbir şey yiyemiyorum. Yalnızca çay içiyorum.

Nilüfer hanım anlatmasını sürdürüyor: “Babam İş Bankası’nı kurdu. Kadın memurlara yer verirdi. Onları sosyal yaşama sokmaya çalışırdı. Bu babamın özelliğiydi. Annem hep babamın arkasındaydı. Kendine göre görüşleri vardı. Evimize gelen bazı milletvekillerinin ne olduğunu anlar, haklı çıkardı. Annem, Amerikan yardımı karşısında; ‘Yabancılardan yardım almak ne oluyor’ diye hep karşı çıkardı. Önsezileri güçlüydü. Namaz kılar, oruç tutar, ama hiç belli etmezdi. Namaz vaktinde eve bir konuk gelirse, belli etmeden, bir şey bahane ederek ortadan kaybolur, namazını kıldıktan sonra konuğunun yanına dönerdi.

Annem, 27 Mayıs’tan sonra, babamı görmeye giderken trende öldü. 1963’te. Yanında teyzem vardı. Öldüğünü kimseye söylememiş, yan yolda indirmesinler diye. Teyzem, Ankara’ya kadar durumu idare etmiş. Biz üç kardeştik. Refii, Turgut ve ben. Hepimiz çok üzüldük.”

Belki, biraz konuyu değiştirmek için, Nilüfer Hanım’a şu sıralar ne yaptığını soruyorum. Charles De Gaulle’un (Memories) anılarını çevirdiğini söylüyor.

Nilüfer Hanım, ayrıca çok okuyan bir insan. Kitapları da var. 1965’ten 1980’e kadar milletvekilliği yapmış. Eşi Ahmet Gürsoy da milletvekiliydi. Üç kızları olduğunu biliyorum. Emine, Akile, Bilge. Hepsi eğitimli, yüksek tahsilli. Torunları da.

Çaylarımızı içerken, gözlerim karşı duvarda kapalı ahşap kapıya kayıyor. Nilüfer Hanım, farkedip ayağa kalkıyor, bana kapının üzerindeki mühür izlerini gösteriyor. Sonra, yeniden yerine otururken, dingin bir sesle usul usul anlatıyor:

“Babam Yassıada’dayken geldiler, evi aradılar. Her şeyi didik didik

ettiler. Evdeki gümüşleri, halıları devlet malıdır diye el koyup, kapının arkasındaki odaya bıraktıktan sonra mühürleyip gittiler. Aslında, oradaki eşyaların hepsi annemindi. Yağmurlarla birlikte birgün, kapının üzerinden suların aktığını gördüm. Hemen ilgilileri aradım. İçerde devlet malı var, sular akıyor, haberiniz olsun, dedim. Sonra, gelip kapıdaki mührü söktüler, eşyaları bıraktılar. Babam, Yassıada'dayken biz Çeşme'de teyzemin evinde kalıyorduk. Kapıda askerler vardı, dışarı kimseyi bırakmazlardı. Çocuklar evde hapisti. Okula gidemiyorlardı. Gelen mektuplarımız açılır, okunur, sonra bize verilirdi."

"Peki, babanız ne zaman öldü?"

"Babam, 88'de bu evde öldü. Sonra, eve bomba atıldı, belki anımsarsınız. 70'li yıllardı, milletvekiliydim. Ankara'da kalıyor, hafta sonları buraya geliyordum. O zaman, babam sağdı. Evde eşim, çocuklarım birliktelerdi. Bir gece yarısı telefonum çalıyor, açıyorum. Demirel. Korkmayın sakın, diyor, sizin Çiftehavuzlar'daki eve bomba atmışlar, ama kimseye bir şey olmamış! Hafta sonu İstanbul'a geldiğimde, evin yalnızca mutfak camları yerle bir olmuştu."

O sırada, yardımcısı geliyor, boşalan fincanlarımıza çay koyup çıkıyor. Nilüfer hanım çayından bir yudum aldıktan sonra, başka bir konuya geçiyor: "79 yılındaydı, gazeteci olduğunu söyleyen bir hanım, beni arayıp, Yassıada'yla ilgisi olan hanımlarla röportaj yaptığını anlatıp gelmek istedi. 'Gelin', dedim. Derken kapı açıldı. Bir de ne göreyim; yerlere dek uzun, bej pardösülü, başında narçiçeği renginde sıkmabaşlı bir hanım. Yanında bir adam. Birden irkilip şaşırdım. O yıllarda böyle giyinen pek azdı. Ben karşımda çağdaş görünümlü, derli toplu gazeteci bir hanım beklerken... Yanındaki adam da müftüymüş. Biraz sohbetten sonra, hanım bana şunu sordu: 'Baloda Atatürk'ün annenizin başını açtırdığı söylenir, doğru mu?' Bir kere balo değil, İsmet İnönü'nün verdiği bir akşam yemeğiydi, dedim. Atatürk yemekte başlarını örtülü gördüğü hanımlara nazik bir dille başlarını açmalarını söylüyormuş, anneme de söyleyince, o da hemen başını açmış. O günden sonra annemin bir daha başını örttüğünü hiç görmedim. Ben de o hanıma, 'Sen başını hâlâ neden örtüyorsun?' diye sordum. Önce durdu, sonra da, 'Müslümanlık bunu icap ettiriyor' dedi."

"Siz ne dediniz?"

"Milletin dini duygularıyla, inancıyla oynamamalarını söyledim. Bizim başımız açık, biz Müslüman değil miyiz, dedim. Sustu. Bir şey söylemedi."

İzin isteyip vedalaşıyorum. Salondan çıkıyoruz. Geniş sofanın bir köşesinde Nilüfer hanımın piyanosu gözüme çarpıyor.

“Bir zamanlar çalardım” diyor. “Ulvi Cemal Erkin’in eşi Ferhunde Erkin piyano öğretmenimdi. Onlar da Çiftehavuzlar’da otururlardı...”

Beni kapıya dek uğurlarken, “Gelin yine, beklerim” diyor.

Geleceğimi söyleyerek hoşnut ayrılıyorum.

Ailemizin Yerleşim Yeri: Çiftehavuzlar

Biz uzun yıllar önce Çiftehavuzlar'a gelip yerleşmiş, çok geniş, büyük bir aileyiz. Anneannem, ablası, kızkardeşleri ve en büyük ağabeyi yazar, avukat Orhan Mithat Barbaros...

Anneannemle dedem Çiftehavuzlar'a yerleştikten sonra, diğer kardeşler de onların ardından gelmişler. Ailede, dedemin oldukça saygın, sevilen, sözü geçen bir insan olduğu söylenirdi. Başı sıkışan dedeme gider, ona danışırmış. Dedem Çerkezdi. Anneannem dedemin annesi Ayşe Şaziye Hanım'ın saraylı olduğunu anlatırdı. Çok da iyi, ılımlı bir hanımefendi olduğunu da. Dedem de öyleydi. Annem babasını annesinden çok sever, bunu da gizlemezdi. Anneannem son derece otoriter bir hanımdı. Dedemse hoşgörülü. Galatasaray mezunuydu. (Mektep-i Sultaniye.) Belki, bu nedenle annemin bir Fransız okulunda, Notre Dame de Sion'da okumasını istemişti. Anneme, sınıfta kalsan bile sana kızmam, yeter ki dil öğren, dermiş.

Annemin adı, Nevhayat'tı. Yeni (hayat) yaşam. Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte doğmuş. Dedem de, anneme bu adı vermiş. Yepyeni, aydınlık, çağdaş ve özgür bir yaşamın kutlandığı bir günde, dünyaya geldiği için... Annem, gerçekten çağdaş, sanatçı ruhlu, çocuksu ve alçakgönüllü bir insandı. Gençle genç, yaşlıyla yaşlı olmasını bilirdi. Arkadaşlarımla o denli yakınlık kurmuştu ki, ben evde olmasam da anneme gelirlerdi. Örneğin, eski DP'li milletvekili Remzi Birand'ın kızı komşumuz Nurtan Birand, benim, kız kardeşim Pemra'nın ve annemin yakın dostu, arkadaşıydı. Kızları Ayşen'le Aslı da (benden oldukça küçük olmalarına karşın) dostlarımdı. Nurtan'ın anneannesi Muhlise Hanım'ın bizden iki ev ötede iki katlı bir evi vardı. Muhlise Hanım'ın kardeşi, eski CHP'li milletvekili Muammer Eriş'in, (şimdi Büyük Kulübün sırasındaki Med Amerikan'ın olduğu yerde) yalısı bulunurdu.

Muhlise Hanım, kardeşine gidip gelirken bizim evin yakınlarındaki arsayı beğenip alıyor. Ev yapıldıktan sonra temelli yerleşiyor. Şimdi o evin yerinde Muhlise Apartmanı yükseliyor. Muhlise Hanım, aynı zamanda Celal Bayar'ın eşi Reşide Hanım'la akraba olurlardı. Bizim evle, Muhlise Apartmanı'nın arasındaki Özge Apartmanı'nın altında, bakkal Ali'miz vardır. Bakkal Ali'nin dükkânına girdiğinizde, o eski bakkal dükkânlarının sıcaklığını duyarsınız... Torunum Zeynep, bakkal Ali'nin en genç müşterisidir. Ali'nin ailesi 48'de Çiftehavuzlar'a

geliyor. Onların Bağdat Caddesi'ndeki ilk bakkal dükkânlarını hayal meyal anımsıyorum. İki katlı bir binanın altındaydı. Dükkânın her yanı ahşaptı. İçersinde ince uzun yine ahşap bir tezgâh vardı. Bakkal Ali benden oldukça küçük olduğundan dükkânı pek anımsayamıyor. Güler yüzlü, cana yakın bir insandır Ali. Mahallemizde herkes onu sever, en çok da Zeynep. Ali bakkalın tam karşısında Celal Bayar'ın evi, evin yanında Reşide Bayar Apartman'ı yükselir. Sonra, bir zamanlar Amiral Necati Paşa'nın oturduğu ev, evin biraz aşağısında Faruk Serpil ve eşi Şerife Serpil Hanım'ın iki katlı güzel bir evleri vardı. Ev yıkıldığı zaman herkes üzülmüştü. Şimdi o evin yerine yapılan Kar Apartmanı'nda Serpillerin kızı sevgili dostum Fatoş Umuter'le eşi Yüksel Umuter oturuyor. Kar Apartmanı'nın yanında, Çiçek Apartmanı durur. Çiçek Apartmanı'nda artık dünyamızdan ayrılmış sevgili Hayriye teyzemle, Zeki (Ergip) eniştem ve eniştemin yeğeni Ayfer Sencar, uzun yıllar oturdular. Çiçek Apartmanı'nın yanında, köşede Gaye Apartmanı A ve B Blok olarak ikiye ayrılır. Orada dostlarımız Özcan Tomruk ve eşi Özgül Tomruk oturur. O binada, Şevkiye teyzemin büyük oğlu Ali Harunoğlu ve eşi Gülay Harunoğlu, Tomruklar'la uzun bir dönem komşu oldular. Onların karşı köşesinde bulunan As Apartmanında, (bir zamanlar Çiftehavuzlar'ın olduğu yer) dostlarım Gülnar ve eşiİlker Erkman oturur.

Bizim evin karşı sırasında dostumuz Zeynep Üner'in teyzesinin bir evi vardı. O evin de yerini Kozoğlu Apartmanı aldı. Yine aynı sırada, Hasan Polatkanların evi ve evin yanındaki çam korusu göze çarpardı. Çam korusu hâlâ durmasına karşın ev yıkıldı, yerine Senil Apartmanı yapıldı. Hasan Polatkan'ın eşi Mutara Hanım'ın çok zevkli ve şık giyindiğini söylerlerdi. Mutara Hanım 60 ihtilalinden sonra sokağa bir daha gelmedi. Yine bizim sokakta, Muhlise Apartmanı'nın sırasında İnayet teyzelerin evi vardı, İnayet teyze anneannemin arkadaşıydı. Damadı aşirettendi. Torunlarının kaçırılmasından korkardı. İki torunu vardı, Ömer'le Bekir. Anımsadığım kadanyla Ömer şişman, Bekir zayıftı. Çocukluğumda, İnayet teyze bana takılırdı, "Seni Ömer'e mi alayım, Bekir'e mi" diye. Bende sıkılır utanır, susardım. Bizim sıramızdaki Hoşgör Apartmanı'nın altında iki kuaför vardır. Biri; İnci, diğeri Hiy Kuaför. İnci Hanım'ı tanıyıp sevmekle birlikte, Hiy Kuaför'ün sahibi Yakup'un benim için özel bir yeri vardır. Aynca annem Yakup'u pek severdi. Yakup, hem sanatkâr ruhlu, hem de entellektüeldir. Çok kitap okur. Sevgili eşi Meral, kızı Alara da kendisi gibidir. Yakup'un ailemize dört kuşak emeği geçmiştir. Annem, ben, kızım Candan, torunum Zeynep. Beyoğlu'nun Eski Ustaları'yla, Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü aldığım zaman, bana ödül töreni için tam bir Beyoğlu topuzu yapmıştı, kırklı yılları anımsatan. Ve Yakup'la birlikte Çiftehavuzlu bütün dostlarım İbrahim Paşa Sarayı'na gelmişlerdi. O

gün en mutlu günlerimden birini yaşamıştım...

Dedemin Cumhuriyet Gazetesi (Ve İlk Aşkım)

50'li yıllarda evimize Cumhuriyet gazetesi girerdi. Sonraları Hürriyet de alır olduk. Böylece eve iki gazete girmeye başladı. Bir de babam, annem Fransızcasını unutmasın diye Confidence alırdı.

İçindeki hikâyeleri okumasını söyler, akşam da yemekte anneme anlattırırdı. Ben de dinlerdim. Sonra, Hayat mecmuası da perşembe günleri evimize gelmeye başladı. Jane Eyre'i resimli roman olarak verirdi. Bu yüzden mecmuayı her hafta ilgiyle beklerdim. Aynca Ali Baba ve Kırk Haramiler'i verirdi. Perşembe günleri benim için büyük bir mutluluk olurdu. İlkokula gittiğim yıllardı.

Bir akşam, babam iş dönüşünde bana bir roman getirdi: Jane Eyre! Aman Tanrım, nasıl sevinmiştim, artık her perşembe Jane Eyre'i okumak için beklemeyecektim. Derken, Behice halamın eşi Behçet Gürsan eniştem, beni Doğan Kardeş Dergisi'yle tanıştırdı. Kızıl olmuştum. O zamanlar kızıl tehlikeli bir hastalıktı. İlgililere haber verilirdi. Onlarda gelip ev kapısına sarı bir kâğıt asarlardı. Bizim evin kapısına da sarı bir kâğıt asılmıştı. Benim Doğan Kardeşle tanışmam, kızıla yakalanmam sırasında gerçekleşmişti. Babam bana Jane Eyre'den sonra, Çalıkuşu'nu almıştı, ardından Sefiller'i. Viktor Hugo! Sefiller'i okuduğumda ilkokul dördüncü sınıftaydım. Bir yandan da, Tom Sawyer'i okuyordum. Derken, Rüzgâr Gibi Geçti! Mesleğinde başanlı, iyi bir avukat olan babam için önemli olan, yaşıma uygun olsun ya da olmasın, benim kitap okumamdı. Kitap okuma alışkanlığına, tutkusuna böyle başladım. Derken, 60'lı yıllarda ilk öykümü yazdım! Güneş!..

Güneş, bir köylü kızıydı. Güç koşullar altında okuyor, öğretmen olduktan sonra, köyünde öğretmenlik yaparak, güneş gibi öğrencilerini aydınlatıyordu. Derken, on beş yaşında babamın siyah daktilosunda kendi kendime öğrenip yazdığım, İspanya Semaları'nda. Macera ve aşk romanıydı. Üç yüz daktilo sayfası. (Hâlâ durur, saklarım) Bir matadora âşık olan onaltı yaşında esmer güzeli Juana'nın trajik öyküsü... İlk romanımdı. Komşumuzun yakışıklı esmer oğluna âşık olmuştum. Işıl ışıl bir bahriyeliydi. Hem yakışıklı, hem de nişanlıydı. Belki, romanım basılır, nişanlılar da anlarlar diye, daha o zamandan bilinçaltında başlayan yazar sorumluluğuyla, beğendiğim bahriyeliyi İspanya'da matador yapmıştım.

Ben Taşmektep'te okudum. Bir adı, Pansiyonlu Okul'dur. Göztepe'nin en ünlü ve tarihi okullarından biridir.

Benden önce, o sıralarda Refik Halit Karay, Nazım Hikmet, Oktay Rifat oturmuşlar... Benim için bir onurdur bu. Çok büyük bir bahçesi vardı. Teneffüslerde bahçede tek başıma yürür, kafamın içinde öyküler kurardım. Müdürümüz İhsan Konger'di. Onu hem sayar, hem de severdik. Bir İstanbul beyfendisiydi. Sonra, Kadıköy Kız Koleji'ndeki yıllarım... Deniz kıyısındaydı okul. Pencereden yelken yanşlarını izlerdik. İlkyazla birlikte denizin üzerinde kocaman kelebekler gibi renk renk açılırdı yelkenler. Bakmaya doyamazdık... Derken, Konservatuvarın şan bölümünü kazandım. Öğretmenlerim, İhsan Balkır, Prof. Yıldız Dağdelen, Alice Rosenthal, Mustafa Toroslu'ydu. İstanbul Belediye Konservatuvarı (Cağaloğlu) Çemberlitaş'taydı. Çok eski bir binaydı. Ahşap merdivenlerden güçlükle inerdik, tahtalar oynardı. O yıllarda Verda Ün, Yıldız Kenter, Ferdi (okunduğu gibi) Şıtatser konservatuvarda öğretmendiler... Arkadaşlarım; sevgili dostum Anais, sonra Mine, Neşe, Nevin, Temel, Fatih Erkoç ve diğerleri... İyi bir piyano öğrencisi olan Mehveş Emeç'le solfejde aynı sınıftaydık. İkisi de değerli bir tiyatro sanatçısı olan sevgili dostlarım Uğurtan Atakan ve Erdoğan Ersever'i de o yıllarda tanımıştım.

Her bir odadan müzik sesleri gelirdi. Biri arya söyler, biri piyano çalar, biri kemanla serenad yapardı... Balerinleri ve tiyatro öğrencilerini de unutmamak gerekir. Lirik ezgilerle dolu, farklı bir dünyaydı. Ben de o zamanlar nişanlıydım; başımda kavak yelleri eserdi. Havalarda uçardım...

Çiftehavuzlar'dan yedi yıllık bir süre için ayrıldım. Buna ayrılmak denemezdi, Şaşkınbakkal'a gelin gitmiştim. Arada yalnızca üç-dört durak vardı. Sonra sevgili çocuklarımla birlikte baba evine geri döndüm; kızım Candan, oğlum Can'la... Ondan sonra, Çiftehavuzlar'dan bir yere ayrılmadım, üç beş günlük yolculuklar dışında.

Bir Zamanlar Papatyalı Sokaktı

Adı artık Kemal Sunal olan Papatyalı Sokak'ın başında, Celal Bayar'ın evinden sonra gelen çok zarif, göz kamaştıran bir villa vardı. Bahçesindeki bakımlı ağaçlar ve ortancalar arasında nadide bir biblo gibi yükselirdi. İki katlıydı; ahşap panjurları eve farklı bir sıcaklık duyumsatırdı... Arka, bahçe güllerle çevriliydi, küçük süs havuzunda nilüferler yüzerdi. Yaz akşamlarında o şiir gibi evden Chopin'in Nocturne'leri duyulurdu. Biz de duvara oturur, dinlerdik. Evin sahipleri Edremitli zeytinci bir aileydi. Piyanoyu ailenin kızı Ülker Erke çalardı...

Ülker Hanım, aynı zamanda değerli bir minyatür sanatçısı ve araştırmacısıdır. Minyatür sanatı üzerine kitapları vardır. Bu alanda Türkiye'de ilk sıralarda yer alır. Ayrıca, Prof. Süheyl Ünver'in de öğrencisiydi.

Ülker Hanım, incelikli davranıp, yeğeni Fatoş Umuter'le ilettiği notlarında 46'dan beri Papatyalı Sokak'ta oturduğunu, eski parsellerde Zeytin Sokak olarak geçtiğini, ailenin zeytinci olmasından bu adın onlara sıcak geldiğini, ama daha sonra sokağa Papatyalı adının verilmesini de benimsediklerini, bu neşeli çiçeğin o günlerde kaldırım kenarlarında bile açtığını anlatmıştı. Sonra, eşek sırtında sebzeci geçtiğini, sebzecinin saatini kollayıp dışarı çıktıklarını, çok sonraları Migros kamyonunun Papatyalı sokağın köşesinde durduğunu anımsatmıştı. Ayrıca, yine incelikli davranıp, sanatçı duyarlılığıyla, villanın minyatür resimlerini yollamıştı. Şimdi o şiir gibi villanın yerinde Ana Apartmanı yükselir.

Evet, eskiden yine bu sokaktan bir elinde yay ve tokmakla hallaççı geçerdi. Yüksek sesle, "Hallaç" diye bağırırdı. Tıkızlaşıp toplanan şiltelerin, yorganların pamuklarını atardı. Bahçelerde, balkonlarda pamuklar uçuşurdu. Tokmağın yaya vuran kendine özgü bir sesi vardı, hep aynı ton üzerinde giderdi. Sonra, iki atın çektiği damacanalı sucular... Sular, mutfaklardaki küplere tülbentle süzülüp konurdu. Bir de, Papatyalı Sokak'ın ucunda Polis Hakkı dururdu. Herkesin saygı duyduğu bir insandı. Küçük polis kulübesinde oturur, beklerdi. Hırsızlık olmazdı. Geceleri de bekçi geçerdi. Kimi zaman düdük çalardı. O düdük sesi bize güven verirdi. Polis Hakkı'nın kulübesinin yakınında Yapı ve Kredi Bankası Genel Müdürü Nuri Pere'nin villası vardı. O da güzel, zarif bir villaydı, yerine Nuri Pere Apartmanı geldi. Sonra, değerli şairimiz Ziya Osman Saba'nın evi...

Beni hatırladıkça

Ara sıra gönlümü al

Sokakta görünce, gülümse

Yanıma yaklaş,

Az elin elimde kal.

Evine misafir geleyim,

Kahvemi sen pişir.

Taze doldurulmuş sürahiden

Bir bardak su ver

Yetişir...

Diyen sevgili Ziya Osman Saba, o yıllarda ölmüştü. Eşi ve iki oğlu yaşıyordu Papatyalı Sokak'ta. Osman'la Orhan bizim yaşıtlarımızdı, onlarla oynardık. Sonra, Kurbanzade ailesinin villası vardı. Villanın karşı sırasında yine çocukluk arkadaşlarımız Haluk, Belma ve Şemsi'nin iki katlı evlerinin bahçelerinde uzun saplı iri margaritler açardı. Ak kazlar toplu halde dolaşırlardı bahçede. Bir gün margaritleri koparmak isterken, kazlar beni kovalamışlardı. Ailenin yetiştirmesi (emektarı) Nedime Hanım kazları kovalayıp beni kurtarmıştı. Derken, Esat ve Fatma Baykallar'ın evleri göze çarpardı. Ev, 48'lerde yapılmıştı.

Evin yerine önce planını oğulları Mimar Ali Baykal'ın çizdiği bir apartman yapıldı; 70'li yıllardı. Mahallenin en yüksek ve ilk binalarından biriydi. Güverteyi anımsatan şık balkonlu, sıra dışı, ilgi çeken bir yapıydı. Sonraki yıllarda o bina da yıkıldı yerine yine Baykal adını alan daha büyük bir apartman yapıldı. Şimdi o binada sevgili dostlarım Ali Baykal ve zarif eşi Yıldız Baykal oturuyor. Baykallar'ın sırasındaki Ahmet Emir Mahmutoğlu Apartmanı'nda günbatımı resimlerini pek beğendiğim ressam yeğenim Suna Kaya oturur yaz aylarında. Sokağın Göztepe Parkı'na bakan tarafında büyük teyzem Nuri Kadir Barbaros'un minyatür gibi küçük bir evi vardı... Elbette, o evde yıkıldı...

Cemil Topuzlu Caddesi

Artık Cemil Topuzlu Caddesi'ne iniyoruz... Peki, Op. Dr. Cemil Topuzlu Paşa kimdi?

Dr. Cemil Topuzlu Paşa'nın babası, İskeçeli Topuzlu oğullarından Yusuf Ziya Paşa'dır. 1866 doğumlu Dr. Cemil Topuzlu Paşa, 80 Yıllık Hatıralarım'da aile kökenini şöyle anlatır: "Ziya Paşa, Topuzluoğlu namıyla maruftu (tanınırdı). Ceddi olan İskeçeli Topuzlu, Fatih'le beraber İstanbul'un alınmasında bulunmuş ve Fatih'in topuzu ile âlem'ini taşıdığı için fetihten sonra Sultan Mehmet kendisine "Mîri âlem" unvanını tevcih ve İskeçe'de birçok arazi ve emlâk ihsan etmiştir (vermiştir.) Soyadı kanunu çıktığı sıralarda Topuzluoğlu yerine yalnız Topuzlu adını aldım. Nitekim Büyükdere'deki Topuzlu Deresi'ndeki Topuzlu bendini de dedem Topuzluoğlu Mustafa Ağa yaptırmış, bu bende ve dereye de yalnız Topuzlu adını verdirmiştir."

Topuzlu Paşa, ortaokulu Galatasaray Lisesi'nde tamamladıktan sonra, askeri tıbbiyeyi hekim yüzbaşı rütbesiyle bitirir. Operatörlük ihtisasını Paris'te yapar. Ülkesine döndüğünde Askeri tıbbiyede ders verir. Paşa unvanını, II. Abdülhamit'in oğullarından birine yaptığı ameliyatın başarılı olması nedeniyle alır. İkinci Meşrutiyet'ten sonra, Tıp Fakültesi'nde ilerici düzenlemeler yapar ve fakültenin ilk dekanı olur. Fakülteden ayrıldıktan sonraki yıllarda Avrupa'ya giderek, orada cerrahi üzerine çalışmalarda bulunur. Makaleler yayımlar, kongrelere katılır. Ülkesine döndüğünde, iki kez İstanbul şehreminliğine (belediye başkanı) 1912-1919, yılları arasında getirilir. İstanbul belediyesinde pekçok yenilik yapar. Öncelikle, belediye zabıtasını düzeltir, fırıncıların ayaklarıyla yoğurdukları ekmek hamurlarını elde açmalarını sağlar, Gülhane Parkını kurar, yeni bulvarlar yaptınr, Darülbedayi adını verdiği ilk tiyatro okulunu açar. Paris'teki Odeon Tiyatrosu Müdürü Mösyö Antuvan'ı İstanbul'a çağınp dersler verdirir. Tanınmış pekçok aktörün yetişmesine yardımcı olur.

Cemil Topuzlu Paşa, anılarından söz ederken, sahnede Türk kadınlarının yer alması için bir türlü başarılı olamadığından yakınır. Tutuculuğun cehaletle ilgisi olduğunu anlatırken, Cumhuriyet devrimlerini överek göklere çıkanr. 1920'lerde, Damat Ferid Paşa kabinesinde bir ay kadar Bayındırlık Bakanlığı'nda görev yapar. 1958'de yaşama gözlerini yumar.

Cemil Topuzlu Paşa, "hatıralarını" yazdığı kitabının bir yerinde nasıl evlendiğini anlatır: "Şeyhülislam Cemalettin Efendi'nin kızıyla

evlendim. Yüz görümlüğü olmak üzere bir çift küpe almıştım. Kadife mahfazayı, Refikamın (eşimin) yanına koydum, O da, lütfedip yüzünü açtı! Hele şükür, birbirimizi görebilmiştik. Fakat her ikimiz de, mahcubiyetten (utangaçlıktan) tek bir kelime söyleyemedik. Böylece hiç konuşmadan ayrıldık... Akşamüstü, kayınpederle beraber selamlıkta yemek yedim. Sonra, cemaatle yatsı namazını kıldım. Artık, refikamın odasının yolu görünmüştü. Fakat kapının eşiğindeki merasim bitmek bilmiyordu. Odaya girince iki rekat namaz daha kıldırmasınlar mı? İşte benim izdivacın hikâyesi... Şimdiki gençler, bu hallerden ibret almalı ve yapılan inkılâpların büyüklüğünü anlamalıdırlar... Hatta evlendikten sonra, en çok gücüme giden kaçgöç meselesiydi. Ben erkeklerle selamlıkta, Refikam da kadınlarla beraber haremde yemek yerdik. Karımla beraber bir sofrada oturmak zevkinden mahrum olmaya çok içerlerdim. Biz, şeriatın kestiği parmak acımaz! zihniyetiyle ne devirler yaşadık... En ufak şahsi zevklerimizden bile mahrum olmak gibi ne mecburiyetlere katlandık...”

Cemil Topuzlu Paşa Köşkü

Bir zamanlar, Cemil Topuzlu Paşa'nın beyaz köşkü dillere destandı... Bir düş gibiydi... Bir masal gibiydi... Bahçesindeki değerli çamların, farklı ağaç türlerinin arasında zarif kadın heykelleri göze çarpardı. Ben en çok, ayaklarının çevresinde binbir renkli çiçeklerin açtığı, kırmızı külahlı yedi cüce heykellerini severdim. Kızıma ithaf ettiğim çocuk kitabım, Kızın Adı Candan'ı yazarken, o cüce heykellerinden esinlenmiştim.

Değerli yazar Dr. Müfid Ekdal, Kadıköy Konakları kitabında köşkü şöyle anlatır: "Paşa 1900'de köşkün planını Fransa'ya gidip mimarlık tahsili gören Vallaury'e yaptırmış, 1901'de de köşkü inşa etmişti. Köşkün içindeki döşemelerde Fransa'dan getirilen enli parkeler kullanılmış, yüksek kapıların renkli camları pek zevkli seçilmişti.Binanın yanında yükselen sivri damlı kulesi asimetrik bir güzellik veriyordu."

Art Nouveau tarzında yapılmış görkemli köşkün, güzel bahçesini sokaktan geçenler görebilirlerdi. Topuzlu Paşa, şehreminliğe nasıl getirildiğini 80 Yıllık Hatıralarım kitabında anlatır: "Gazi Ahmet Muhtar Paşa sadrazam olmuştu. Paşayı öteden beri tanıyordum. Hastamdı. Bir gün yine beni çağırdığını haber verdiler. Rahatsızlandığını zannettim. Çantamın içine aletlerimi koydum, Paşa'nın Feneryolu'ndaki köşküne gittim. Sıhhati pek mükemmeldi. Birdenbire, 'Sana bir teklifim var, amma gık demeden kabul edeceksin. Bir ay önce Göztepe, Feneryolu tarafında geziyordum. Senin Çiftehavuzlar'daki köşkünü o zamana kadar görmemiştim. Binanın mimari tarzı, bahçenin tanzim şekli o kadar dikkatimi celbetti ki (çekti ki) bu Avrupakâri köşk kimin diye meraklandım. Senin olduğunu söylediler. O zaman düşündüm ki evinin içinde ve dışında küçücük bir Avrupa yaratan adamı şehremini yaparsam, İstanbul'u imar eder. İşte; sadrazam olur olmaz da, seni bu makama getirmeyi düşündüm. Haydi, bakalım, nazı bırak da bir ayak evvel işe başla." Böylece, Cemil Topuzlu Paşa, sadrazamın teklifini kabul ederek, 1912'de şehremini (belediye başkanı) olur.

Topuzlu Paşa Abdülhamit'in bir ihbar ya da başka bir nedenle birinden kuşkulanırsa, onu Kabasakal Çerkeş Mehmet Paşa yoluyla yakalattırdığını, olay duyulmadan sanığı gece yarısı evinden aldırdığını anlatır. İkinci yer Taşkışla'dır. Sonra da Fizan'a sürülmek. Sultan, en yakınındaki adamından bile kuşkulandığı için Topuzlu

Paşa, her an böyle bir olayın başına geleceğini düşünür. Derken, bir gün Paşa da o korkuyu yaşar...

Cemil Topuzlu Paşa Anlatıyor: “Çiftehavuzlar’daki Köşkümde Bir Vaka”

“Sultan Mahmut Türbesi’ndeki muayenehaneme tedavi için birçok sarıklılar, sultan ve şehzadelerin bendegânı (kulları) gelirlerdi. Kayınpederim Şeyhülislam Cemalettin Efendi nedeniyle de, Sultan Hamit bu ziyaretlerden kuşkulanırdı. Bir gün, Başhekim Sait Paşa bana, ‘Efendimiz geçen gün, sizin hakkınızda bana şöyle söyledi, ‘Cemil Paşa’yı mareşal yaptık, çok şükür, bugün hiç bir şeye ihtiyacı yoktur. Niçin hâlâ evinde hasta kabul ediyor?’ Bu arada, isyan çıkaracaklarından endişe edilen yirmi binden fazla talebenin ve müderrislerin (profesörlerin) toplattırılıp, vapurlara bindirildiğini, ayrıca kayınpederimin de mevkisinin sarsıldığını duymuştum. Tam o günlerde, bir gece yarısı Çiftehavuzlar’daki köşkümün önüne bir vapur gelmiş. Beni telaşla uyandırdılar. Pencereden baktım. Geminin ışıkları görünüyor, içinde de bir hareket seçiliyordu. Kayınpederimin tutulduğunu sanarak, sıranın bana geldiğini düşündüm. Refikam telaş ve ıstırap içinde esvaplarımı (giysilerimi) getirdi. Hemen giyindim, elime geçen paraları cebime attım. Bahçeye çıkarak komşum Fransız Konsolosu Mösyö Gezeh’in evine doğru koşmaya başladım. Maksadım, orada saklanmaktı. Çünkü kapitülasyonlar yüzünden, bir ecnebinin evine iltica edeni hiçbir zabıta kuvveti oradan çıkaramazdı. Kapıyı çalmak üzereyken, o gece bizde misafir olan akrabamız Deniz Albayı Rıfkı Bey koşa koşa, nefes nefese yanıma geldi:‘ Telaşlanma paşa’ dedi, ‘ben rıhtıma gittim, sandala binip vapura sokuldum. Kaptanla konuştum. Bu bir İngiliz şilebi. İzmit’ten gelirken, bir rota hatasıyla bizim sahile düşmüş, kuma oturmuş. Kurtulmak üzereymiş…’ Köşküme döndüm. Ne göreyim? Refikam bayılmış. Diğer kadınlar da sinir buhranlarına tutulmuş. Onları iyileştirmeye çalışarak sabahı ettim.”

Topuzlu Paşa, bu dillere destan güzel köşkte otuz yıla yakın oturduktan sonra, şeker kralı Hayri İpar’a satar. İparlar'ın döneminde de köşk, yine en görkemli, en bakımlı yıllarını geçirdi. Annemin Notre Dame de Sion’dan arkadaşı Nejat (Çar) teyzenin annesi Naciye Taner, Hayri İpar’ın eşi Tevhide Hanım’ın yakın arkadaşıydı. Bu nedenle köşkün bahçesine girip dolaşabilirdim. Orası benim için düşlerimin bahçesiydi…

İparlar, kalabalık, geniş bir aileydi. Üç çocukları vardı. Ali İpar

oğulları, Selma ve Muazez hanımlar da kızlarıydı. Selma Hanım ata binerdi. Aslında köşkün bahçesi o denli genişti ki, her tarafını gezmek için, at ya da atlı arabayla dolaşmak gerekirdi. Ahırlar, bahçenin deniz kıyısından uzakta, yola dikey olarak yapılmıştı. Selma Hanım, sokaktan atla geçerdi, ellerinde deri eldivenler, ayaklarında uzun çizmelerle. Kimi zaman da komşumuz Celal Bayar'ın kızı Nilüfer Hanım'a giderdi.

Bir zamanlar, bizim kıyılarda yüzülürdü. Denizimiz tertemizdi. Bir yaz günü öğle vakti, annemle birlikte yüzerken, köşk tarafından gelen bir zil sesi duyduk. Anneme sorduğumda, kâhya kadının köşktekilere yemek saatinin geldiğini duyurduğunu söylemişti. Zil üç kez çalmıştı. Üçüncü zilin, köşkteki hizmetkârlar için olduğunu anlamıştım.

Sonra yıllar geçti... Köşk yavaşça kendi haline bırakıldı, bahçe de... Güzelim heykeller yok oldu, ahırlar yıkıldı... Yalnızca bir kaç sadık çam kaldı. Banker Kastelli'ye satıldığını duyduğumda üzülmüştüm. Köşkün önüne, arkasına blok blok binalar yapıldı. Köşk, binaların arasında kaldı, yoldan görünmez oldu. Artık Kalkavanlar'a ait olduğu söyleniliyor. Yıkılmış olmasa da, camları kırılmış, boyası dökülmüş, kararmış harap bir durumda bekliyor... Belki de, bir zamanlar ona özenle, sevgiyle bakmış olan ilk sahibi Dr. Cemil Topuzlu Paşa'yı bekliyor...

Büyük Kulüp (Cercle D'orient)

1882 yılında kurulmuş olan Büyük Kulüp, Cemil Topuzlu Paşa Köşkü'nün komşusudur. Kulübün bahçesi köşke bitişiktir. Her zaman saygınlığı, ağırlığı olan köklü bir geçmişe sahip, dünyanın tanıdığı tarihi bir dernektir. Orada üyelik, daha çok kuşaktan kuşağa geçer. Buna göre, bir yerde aile kulübü de denilebilir. Herkes birbirini tanır. Çiftehavuzlar'da kulübün ayn bir yeri vardır. Sosyal hizmetlere ağırlık verir.

Ben de pek çok dostumu orada tanıdım. Öncelikle, Haldun Taner hocamızı, sonra, sevgili dostlarım Figen ve eşi Atakan Aybars, Baykallar, Emirdağlar, Çakarlar, Durmaz ailesi, Melike Turan. .. Eski dönemlerde üye olmak çok daha güçtü, herkes istediği zaman üye olamazdı. Varsıl olsa da belli bir konum ve şartlar aranırdı. Geçmişi sorulur, araştırılırdı. Kulübün ilk yerinin (Beyoğlu) Pera'da olduğu bilinir. Kuruluşundan bu yana ilk üyeler arasında, Abdülhamit'in damadı Ferid Paşa, yaveri İzzet Bey ve güvendiği başka yakınlarıyla birlikte, pek çok yabancı diplomat, devlet adamı da bulunuyordu.

Kulübün Yüksek Divan Başkanı Orhan Yüce ve Başkan Duran Akbulut'un katkılarıyla, gazeteci-yazar, tarihçi Orhan Koloğlu tarafından hazırlanan 'Cercle D'orient'dan Büyük Kulüp'e' kitabında bu üyelerden söz edilirken, sonraki yıllarda değerli, şair, romancı ve gazetecilerin olduğu görülür: Pierre Loti, Claude Farrere, 1915'de Abdülhâk Hamid, 1923'de Yahya Kemal Beyatlı, 1924'de Suphi Nuri İleri, 1926'da Kâzım Şinasi, 1927'de Yunus Nadi, 1928'de yapılan kongrede, büyük şair Abdülhâk Hamid, 51 oyla başkan yardımcılığına seçilir.

1935'de Ahmet Ağaoğlu, Yusuf Ziya Ortaç, Orhan Seyfi Orhan ve bestekâr Selahattin Pınar üyeler arasında yer alır. 1934'de Komiteye dönemin en önemli gazetecisi, Cumhuriyet başyazan Yunus Nadi ile ünlü doktorlardan Abrevaya girmiştir.

Ayrıca Cemil Topuzlu (Paşa), Prens Ömer Faruk, Şükrü Kaya, Şükrü Naili Paşa, Suat Karaosman, Mehmed Emin Yurdakul, Necmeddin Sadak, 1927'de Celal Bayar, 1930'da Ali Fuad Cebesoy, Fethi Okyar, Lütfi Kırdar üyelerden bir kaçıdır... "Cemil Topuzlu'nun başkanlığından sonra 1940'lı yılların başında, valiliği döneminde İstanbul'a büyük bir canlanma getiren Lütfi Kırdar'ın kulüple de geniş çaplı ilgilendiği görülmektedir. Fethi Okyar'ın başkan olduğu bu yıllarda Kırdar başkan yardımcısı sıfatıyla birçok toplantıyı şahsen

yönetmiştir."* diye bizi bilgilendirir Orhan Koloğlu kitabın bir bölümünde.

Büyük Kulüp, kurulduğu yıllardan beri kültürel faaliyetlerle uğraşmıştır. Kulübün çok geniş, varsıl bir kütüphanesi vardır. Orada, el yazısıyla yazılı, değerli, ya da ilk baskılı kitaplar görülür. Kulüp, 1882 yılında kurulur kurulmaz İstanbul'un belli başlı Türkçe ve yabancı dilli gazeteleri okuma salonuna konmuş, Le Figaro, Le Temps gibi gazetelere abone olunmuş, daha sonra da kitaplık kurulmuş. Günümüzde de kütüphanenin dışında, konferanslar, paneller, sergiler, Cumhuriyet Bayramı ve 30 Ağustos kutlamaları, klasik Türk müziği konserleri, piyano ve şan resitalleri, çocuklar için balo ve tiyatro gösterileri, sosyal, kültürel amaçlı geziler, geleneksel briç ve tenis turnuvaları yapılmaktadır.

Kulübün bahçesinde beyaz, ahşap üç katlı güzel bir köşk vardır; kulüp binalarının arasında bahçeyi biblo gibi süsleyerek geçmiş bir dönemi anımsatır. Çevresindeki binaların çağdaş görselliğini yumuşatır. Bu köşk, bir zamanlar ünlü Hacı Bekir'in oğlu Ali H. Muhiddin Hacıbekir'e aitti. Ben Ali Bey'in kızı Aliye Şahin'le yıllar önce tanışmıştım. Simaviler'in çıkardığı Vizon Dergisi'ne 'Beyoğlunun Eski Ustaları'yla' ilgili röportajlar yapıyordum. Köklü bir İstanbul hanımefendisi olan Aliye hanımı bu vasıtayla tanımıştım. Nazik ve kibardı. Beni kırmamış, evinde ağırlayıp sohbet etmişti. Bana babasından söz ederken şöyle dediğini anımsıyorum: "Çocukluğumda babam beni dükkâna götürür, kasaya oturturdu. Boyum yetişmediği için altıma yastık koyarlar, dadım da yanımda beklerdi. Babam, para aldığımda saymamı, akıldan vermememi söylerdi. O zamanlar kasa kolluydu, fiş vermezdi. Bana orada, akideden horoz şekeri verirlerdi. Akideye şekil vermek güçtü, akideyi makasla keserlerdi. Kocaman kazanlarda şekerler kaynardı. Babam için pasta ödüldü, lükstü, olur olmaz günlerde pasta yiyenlere kızardı. Para alırken hep 'Bereket versin' derdi. Yaşlılık yıllarında en korktuğu şey, belleğini yitirmekti, öldüğünde 81 yaşındaydı. Eskiden dükkâna gelen konuklara lokum ikram edilirdi. Bayramlarda uzun kuyruklar olurdu. Hacıbekir müessesesinin kuruluş tarihi 1777'dir. Bu müessesenin katıldığı yurt dışı sergilerde, imalat gidildiği yerde yapılır, buradan kendi alet edavatları alınıp götürülürdü.

Aliye hanımla köşkle ilgili konuşmamıştık. Konumuz farklıydı. Ama bu kitabı yazarken Nilüfer hanımla (Gürsoy) söyleşimiz sırasında, Hacı Bekir Köşkü'nü 1935'ten sonra ağabeyi Refii Bayar tarafından alındığını söylemişti. Refii Bayar, köşkü önce Büyük Kulübe kiraya veriyor, daha sonra da devrediyor. Ama bir zamanlar, deniz tarafında bir kayıkhane, kayıkhanenin üstünde de selamlık binası bulunduğunu,

selamlıkla köşk arasında mutfak personel odaları yapıldığını, Muhiddin Bey'in atları için çok güzel, bir ahır inşa edildiğini, ayrıca Muhiddin Bey'in kendi kullandığı bir arabasının da burada durduğunu, yine sevgili yazar Müfid Ekdal'dan öğreniyoruz.

Ünlü Yalılar

Büyük Kulüp'ün diğer komşuları Caddebostan'a gidiş yönündeki yalılardı. Önce Muammer Eriş'in yalısı gelirdi. Sonra, Esat Sümer'in yalısı, ardından sırasıyla Dormenler'in yalısı. Dormenler, denize düşkün insanlardı. Tiyatrocu dostlarıyla teknelerde gezerlerdi. Sahilden neşeli kahkahalar yükselirdi. Haldun Dormen'in kız kardeşi Güler Dormen'in şıklığı, zarafeti konuşulurdu. Sanınm, Robert Kolej'liydi. Dormenler'in yanında Hacı Şakir Sabuncu'ların yalısı kıyıyı süslerdi. Şefik (Sabuncu) beyle, eşi Piraye Hanım anneannem ve annemin dostlarıydı. Birbirlerine gidip gelirlerdi. Çok çocuklu, geniş ve neşeli bir aileydiler. Onlar da denize düşkündüler. Yaz aylarında sürekli tekneyle dolaşırlardı. Çocukluğumda kimi zaman annem ve babamla birlikte onların yalısından denize girerdim. Derken, Büyük Kulüp'ün eski başkanlarından Raif Dinçkök'ün yalısı görünürdü. Onun yanında eski CHP milletvekili Enver Adakan'ın yalısı, ardından Çiftçilerin yalısı ve Aker ailesinin yalısı göze çarpardı...

Şimdi bu yalıların hiçbiri kalmadı. Yerlerine binalar inşa edildi.

Sevgilim, Rufinia!

Evet, Rufinia!.. Ne güzel bir ezgiyle söyleniyor. Şarkı gibi, lied gibi... Şair olmadığım için üzülüyorum. Rufinia için bir şiir yazmak isterdim. Romana sevdalı bir yazar olmama karşın...

Eskiden (Doğu Roma döneminde) Çiftehavuzlar ve yöresine Rufinia denilirdi. Aslında Rufinia, Rufinus'tan geliyor. Rufinus Doğu Romalı güçlü bir devlet adamı, aynı zamanda savaşa karşı olan ünlü bir pagan komutanmış. M.S. 335-395 yılları arasında yaşamış, sivri dilliğiyle tanınmış. Doğu Roma'nın başına sekiz yaşındaki Arcadius getirilince, Rufinus bir süre imparatorluğu Eutropius ve Anthemius'la birlikte yönetiyor. Rufinus, şiire de düşkün. En yakın arkadaşı zamanın ünlü şairi Claudianus (M.S.370-412). O da bir pagan. Şair ruhlu Rufinus, burada (Çiftehavuzlar'da) dillere destan olan, kralları bile kıskandıran, sonradan tarihe geçen görkemli bir saray yaptınyor. Bu nedenle de, o zamanlar Çiftehavuzlar'a Rufinia deniliyor... Büyük bir olasılıkla, bu sarayın Büyük Kulüp'ün, ya da yalıların olduğu bir yerde, deniz kıyısına yakın olduğu düşünülüyor. Yine de, saray gizini koruyor, yeri bilinemiyor... Bilinen, kralların bile sarayı görmeye geldikleri ve imparator Jüstinianus'un eşi Theodora için Fenerbahçe'de yaptırdığı saraydan iki yüzyıl önce Rufinus'un sarayının tarihe yazılmış olmasıydı. Çiftehavuzlar, o zamanlar Bizanslıların limanıydı. Rufinus, Roma'nın ikiye bölündüğü tarihte, 395'te düşmanı Eutropios'un oyunlarıyla itibardan düşürülüp, boğdurtularak öldürülüyor. Ama Rufinus'un yerini alan Eutropios, nüfuzunu kötüye kullanıyor, kan dökücülüğü farkedililince sürülüp, sürgünde kafası kesiliyor. Acaba Çiftehavuzlar'ın, ekalliyetin seçtiği bir yer olmasında yüzyıllar öncesinde Rufinus'un yaptırdığı sarayın bir payı var mıydı? Bundan yine yüzyıllar sonra, Cemil Topuzlu Paşa'nın özene bezene yaptırdığı dillere destan köşkü, yine Çiftehavuzlar'da değil miydi? Belki, her şey bir rastlantıydı... Ama yine de... Derken, bir gece Rufinus rüyama giriyor!

İstanbulsu Bir Adam - Bu Uzun Bir Düştü...

Dün bir gölge gibi geçti yanımdan,

Oydu; bir bakışta tanıdım onu:

Rüyalarıma tayf halinde konan,

Peşime bir korku gibi düşen o!

Ahmet Muhip Dranas/HATIRA

Kızıl bir atın üzerindeydi. Sırtındaki kül rengi uzun pelerin atın kalçalarına dek iniyordu. Yanımdan dörtnala geçip gitti. Bir fırtına gibiydi... Yüzü yoktu!.. İrkilerek değil, üzülerek uyandım. Ah, onu yakından görebilseydim, keşke onunla konuşabilseydim. Kitaplarda sivri dilli olduğu yazıyordu. Acaba bana neler söyler, neler anlatırdı. Ben ona sorular sorabilir miydim? Atının nal seslerini hâlâ duyar gibiydim. Yine de emin olduğum gizemli bir duygu var içimde. Onu yazdığımdan, onunla ilgili olduğumdan bana öfkelenmediği, hoşnut kaldığı duygusu. Elbette sevmiş, sevilmişti. Savaş karşıtı olup da, sevmemiş, sevilmemiş olması düşünülemezdi. Aşkları derindi. Bunu da yürekten duyumsuyordum... Adına rastladığım ilk kitapta çığlık atmıştım. Nedenini bilmiyorum. Belki de biliyorum... O, iki bin yaşında. Bu satırları yazarken neden ağladığımı da bilmiyorum... Doğup büyüdüğüm, hiç ayrılmadığım Çiftehavuzlar'ı yazarken duygulandığım, sıradışı düşüncelere, düşlere çekildiğim kesin...

Bir kaç gece sonra, onu yine rüyamda gördüm. Bu elbette bilinçaltımın kurnaz oyunlarından biriydi ama yine de... Bir şey söylemek istemiyorum... Büyüyü bozmak istemiyorum...

Ne olursa olsun, kitaba renk veriyor, bana da coşku! Çünkü gece gündüz bu kitapla doluyum, sanki bir aşk gibi. Evet, bu uzun bir düş...

Âşık bir kadından farkım kalmadı. Onu görmeden, tanımadan seviyorum, çünkü onu Çiftehavuzlar'la özdeşleştiriyorum... Dedemin çınarları görüp vurulması gibi o da vurulmuş buralara... Çınarlar, sakız ağaçları ve zeytin ağaçları arasında yükseltmiş kralların bile ziyaret ettiği dillere destan sarayını... Doğup büyüdüğüm yerin daha o zamandan el üstünde tutulan bir yer olmasını sağlamış. İşte, o

İstanbulsu adamın katkısıyla olmuş bütün bunlar...

Rufinus'un Hayaleti - Düşlerdeki Sevgili

Ayakları kumda bırakmadan iz,

Yanıma geldiği hep gecelerdi;

Sanki bir lahitten kalkar ve sessiz,

Uzak bir maziye dönüp giderdi.

Ahmet Muhip Dranas/Hatıra

Rufinus, yalnızca rüyalarıma girmiyor, bana Çiftehavuzlar'la ilgili düşler de kurduruyor...

Kestane ağaçları arasında Nikola'nın gazinosu, iki havuz yerinde duruyor. Kıyısında aslan başı olan küçük havuzun suyu pınl pınl, tertemiz, isteyen içiyor... Büyük havuzdaki küçük sandalda isteyen kürek çekiyor. Bülbüller şakıyor; bülbüllerin seslerine gazinonun önünde duran laternanın sesi kanşıyor...

Anneannemle dedem karşılıklı oturmuşlar sohbet edip gülüyorlar...

Dedemin keyfi yerinde, bir kadeh rakısını içiyor, anneannem bir kadeh şarabını yudumluyor. Annemle babam, bisikletle sokaktan geçiyorlar, ikisi de çok genç... Annem başına çiçekler takmış... Atlı bir arabanın nal seslerini duyuyorum. Cemil Topuzlu Paşa arabadan iniyor, köşküne gitmeden önce bir kadeh rakısını içmek için gazinoya giriyor. Nikola onu yerlere dek eğilerek karşılıyor... Laternanın sesi biraz daha yükseliyor, bülbüllerin de. Sonra, insanlar değişiyor... Havuzların çevresinde dolaşan Romalı güzel kadınlar görüyorum... Omuzlarından tutturulmuş, yerlere dek inen uzun tül giysiler içinde, ayaklarında sandallar. Gülerek konuşuyorlar, hepsi cıvıl cıvıl... Birden büyük havuzun suyu kabarıp yükselmeye başlıyor... Sesler kesiliyor... Fısıltılar duyuyorum: "Geliyor!" "Geliyor!" Sonra havuzun suyu alçalıyor alçalıyor. Rufinus, atının üzerinde havuzda beliriyor. Şahlanan at bir hamlede havuzdan çıkıyor. Rufinus attan iniyor. Bana doğru yaklaşıyor. Gözlerim kamaşıyor, yüzüne bakamıyorum. Yalnızca, üzerindeki beyaz togayı görebiliyorum, yine de esmer ve

yakışıklı olduğunu biliyorum... Bana sarayını göstermek istediğini söylüyor. “Benimle gelir misin?” diye soruyor. O, tam bir şövalye. Büyülenmiş gibi yürüyorum yanında. Sesim soluğum çıkmıyor. Bu bir tarih mi, yoksa düş mü?

“Çok hırslı bir devlet adamıydım” diye anlatıyor saraya doğru yürürken. Düşmanım Stilicho tarafından boğdurularak öldürüldüm. Yerime gözünü diken Eutropius geldi. Kimi ansiklopedilerde beni Stilicho’nun öldürttüğü, kiminde de Eutropius’un öldürttüğü yazılıdır. Aslında ikisi bir olup beni imparatorun gözünden düşürüp öldürttüler. Ben de pek suçsuz sayılmazdım. Güç ve iktidar hepimizin aklını başından almıştı. İmparatorlukta yerimi sağlamlaştırmak için güzel kızım Gala’yı imparatora çok yakın güçlü bir devlet adamıyla evlendirdim. Stilicho da benim gibi yaptı, üstelik çok daha fazlasını. İki kızını arka arkaya imparatorun oğlu Honorius’la evlendirdi. Önce Maria’yi, sonra da Termatia’yı. Ama sonunda Stilicho da, yerime geçen Eutropius da cezalandırıldılar. Eutropius, gücünü kötüye kullandı, çok kan döktü, halkın ayaklanmasına yol açtı. Fark edildiğinde sürgüne yollanıp, kafası kesildi. Ondan sonra, Stilicho’da öldürüldü. İmparatorluk, hiçbirimize yaramadı.”

Usulca, çekinerek soruyorum.

“Peki aşk? Hiç sevdiniz mi?”

“Elbette sevdim, hem de ne çok. Ama iktidar hırsı gözümü kör emişti. Sevdiğim kadınla fazla ilgilenemedim. Yeniden âşık olmak istiyorum, yüzyıllar sonra bile olsa da! “

Aramızda bir sessizlik oluyor.

“Peki, sen?” diye soruyor.

“Ben artık yalnızca yazıyorum...”

“Bence sen yazarak yaşıyorsun, hem de yaşayanlardan çok daha fazla bir biçimde. Ben öldükten sonra korunan sarayımda üç asilzade kadın oturdu. Pulcheria, Arkadia ve Marina.”

“Adları ne şiirsel.”

“Onların her birinin ayn bir öyküsü vardır, hepsi de trajiktir. En ilginç ve sıradışı olan Arkadia’nın öyküsüdür. Senin ilgini çekeceğini biliyorum.”

“Bana anlatır mısınız?”

Birden vazgeçmiş gibi susuyor.

Saraya ağır usul adımlarla giriyoruz. Başım hafifçe dönüyor... Saray tozpembe mermerden yapılmış. Dev sütunlar, zarif heykeller arasından geçiyoruz. Mor ipek, yumuşacık halılar üzerinde yan yana ilerliyoruz. Yalnızca ikimiziz. Bana çok yakın. Biraz daha sokulup, kulağıma eğiliyor. Arkadia'nın öyküsünü anlatacağını söylüyor. Birden ellerim buz kesiliyor, titriyorum. Sanki Rufinus'un ne anlatacağını biliyorum.

"Arkadia yaşadığı olumsuz, karşılıksız aşklardan sonra, rüyalarına giren bir hayalete âşıktı. Aslında aşka âşıktı. Hayalet önce ona acıdı, sonra onu sevdi. Gece yarısından sonra gelirdi Arkadia'ya, sabah olurken giderdi. Aşkları derin ve masumdu. Hayalet artık bir erkek değildi, elinden fazla bir şey gelmezdi. Kadına tutkulu bir sevgiyle sarılıp yatardı yalnızca; onun sıcaklığı ruhunu ısıtırdı. Arkadia'da, hayaletin sonsuz bağlığını, aşkını duyumsardı yüreğinde, teninde. Bu böyle yıllarca sürdü. Arkadia ölene dek. Öldükten sonra zaten birlikte oldular, hiç ayrılmadılar. Ah! Ben sana neler anlatıyorum. Beni bağışla. Sen beni yazarak ölümsüzleştirirken, ben ölümden söz ediyorum. Yalnızca ansiklopedilerde, internet sayfalarında kalmaktan bunalmış, beni öylesine okuyup geçmelerinden sıkılmıştım. Oysa sen bana yeniden can verdin, ete kemiğe büründürdün. Sayende yeniden yaşıyorum."

Ağlıyordum...

Hayır; bu gördüğüm bir düş değildi, rüyaydı.

Uyandığımda yanaklarım sırılsıklamdı...

Ey, Rufinus'tan gelen Rufinia! Rufinia!

Bu sesleniş, şiirsel bir ezgi gibi süslüyor düşlerimi...

Teyzemin Mamurlu Evi

Sonunda Rufinia'yı rüyalarıma gizleyip, anneannemin kız kardeşi büyük teyzem Şevkiye Harunoğlu'nun, Cemil Topuzlu Caddesi'ndeki evine yöneliyorum. Teyzemin evi 1949-50 yıllarında yapıldı. Evin mimarı yine büyük dayım (Cumhuriyetin ilk mimarlarından) Rıdvan Eğilmez'di. Bahçesindeki ıhlamur ağaçlarının arasında iki katlı bir villaydı. Alt katta, iki giriş vardı. Sokak kapısından girilen giriş küçük, diğeri oda kadar büyüktü. Salon ve yemek odası ayrıydı. Hem alt katta, hem de üst katta mutfak vardı. Alt kattaki mutfak uzundu. Yanında büyük bir çamaşırhane bulunurdu. Yine hem alt katta, hem de üst katta boydan boya uzun ve geniş balkon vardı. Üst katta dört oda göze çarpardı. Kullanışlı bir villaydı; istenilirse müstakil de olabilirdi. Üst kata çıkan aradaki kapı kapatılıp, iki daireye aynlabilirdi. Bahçede mis gibi kokan ıhlamurlardan başka, vişne ve özellikle çam ağaçları göze çarpardı. Teyzemin kızı yeğenim Oya Özden, babasının çam fidelerini Trabzon'dan getirttiğini anlatmıştı. Ev yıkılıp yerine yeğenimin adını alan Oya Apartmanı yapılmasına karşın, o çamlar bahçede hâlâ durur. Teyzemler, kışın Nişantaşı'nda oturduklarından villayı yazlık kullanırlardı. Anneannemi ziyarete geldikleri kış günlerinde, hava kararmadan, saat beş olmadan telaşla geri dönerlerdi. Çiftehavuzlar, kışın çok daha ıssızlaşırdı ve 13 numaralı otobüs saatte bir geçerdi. Bu otobüs yalnızca Caddebostan'a kadar gider, ondan sonra yol biter, deniz başlardı. O zamanlar, teyzemlere burası köy gibi gelirdi. Büyük teyzem Şevkiye Harunoğlu, Trabzon'un tanınmış ailelerinden Muammer Harunoğlu ile evliydi. Üç çocukları olmuştu. Ali, Aziz Harunoğlu ve Oya Özden. Teyzem, tam bir İstanbul hanımefendisiydi; öte yandan faal ve çok sosyaldi. On beş dernekte birden çalışırdı. Zeynep Kamil'de pembe melek olarak, hastaneye gider, hastalara kitap okur, sokaklarda yoksul çocuklar için (kar kış demeden) rozet takardı. Türk Japon Derneği'nin (İstanbul şubesi) ilk kurucularındandı. Gündüz Gedikoğlu'yla birlikte Lösemililer Derneği'nin de kurucuları arasındaydı. Ayrıca son derece hoşsohbet ve tatlı dilliydi. Evde ve bahçede davetler verir, konuklarını güler yüzle karşılarken "Sultanım gelmiş buyursunlar" derdi. Pembe beyaz, güzel bir kadındı da.

Teyzem, ölene dek sosyal faaliyetlerini sürdürmüştür. Şimdi, ıhlamurlu evin yerine yapılan Oya Apartmanı'nda, yeğenim Oya ve eşi Nahit Özden, çocukları, torunlarıyla birlikte yaşarlar ve diğer yeğenim Ali Harunoğlu, eşi yengem Gülay Harunoğlu oturur.

Teyzemin evinin biraz ilerisinde, cumhuriyetin ilk hukukçularından olan büyük dayım (anneannemin ağabeyi) Orhan Mithat Barbaros'un evi vardı. Büyük dayım, aynı zamanda roman yazarı ve ressamdı. Ben o evi hayal meyal anımsayabiliyorum. Çok büyük bir evdi. Yalnızca bahçedeki çiçekleri unutmuyorum. Büyük dayım da, dedem ve babam gibi çiçeklere meraklıydı. Kızı İnci teyze, (Gürel) annemin sevgili yeğeniydi. Notre Dame de Sion'a birlikte gitmişler, birlikte güzel, neşeli günler geçirmişler... İnci teyze de, babası gibi yazar ve çevirmendi. Büyük dayımın torunlarından yeğenim Y. Mimar Haşim Nur Gürel, aynı zamanda saygın, tanınmış, (resimlerine her zaman farklı bir beğeniyle baktığım) çok iyi bir ressamdır. Artık o evin yerinde de, dayımın soyadını alan Barbaros Apartmanı yükselir. Apartmanın mimarı, İnci teyzemin eşi Yüksek Mimar Sermet Gürel'di. Şimdi, Barbaros Apartmanı'nda, Şevkiye teyzemin küçük oğlu yeğenim Aziz Harunoğlu, sevgili eşi Nazan ve çiçeği burnunda, çok genç bir avukat olan oğulları Cem Harunoğlu oturur.

Selahattin Pınar’ın Evi

“Beni de alın ne olur, koynunuza hatıralar...”

Barbaros Apartmanı’nın ve Beyaz Fırın’ın karşı sırasında ünlü bestekâr Selahattin Pınar'ın bahçe içinde iki katlı çok zevkli ve zarif bir evi vardı. Ev, adeta biblo gibiydi; kimileri evi tambura benzetirdi. Anneannem, her zaman kalabalık olan evden yükselen müzik sesinden söz eder, evin önünden geçenlerin durup, şarkıları dinledikten sonra yollarına devam ettiklerini anlatırdı. Ud ve tanbur çalan Pınar'ın yüzden fazla bestesi olduğu bilinirdi. Bir süre, ilk kadın tiyatro sanatçılarımızdan Afife Jale ile evlenmiş, sonra ayrılmıştı.

Ben o eve gitmiştim. Yedi, ya da sekiz yaşlarında olmalıydım. Pansiyonlu İlkokul’da (Taş Mektep) okuduğum yıllarda, sınıf arkadaşım Peritaç Gören, beni doğum gününe çağırmıştı. O yıllarda ailesi Selahattin Pınar'ın evini satın almıştı. Artık evin içini pek anımsayamasam da, zevkle döşenmiş olduğu kesindi. Evin yerine, Tahsin Kaya tarafından Gören Apartmanı, (apartmanları hep soğuk bulmama karşın) özenerek yapılmış, zarif ve çok şık bir bina gelmişti. Elbette, evin yıkılmasına diğer evler gibi üzülmeme karşın Gören Apartmanı’nda, diğer apartmanlarda duyumsadığım o taş soğukluk yoktu. Belki de, kendimi avutmaya çalışıyordum. Evet, yine de yıkılmamalıydı ev. Ve ne diyordu Pınar şarkısında; "Beni de alın ne olur, koynunuza hatıralar...”*

Kurukahveci İhsan Bey Köşkü

Eskiden Cemil Topuzlu Caddesi, daracık, her iki yanında hendekler olan bir caddeydi. Ulu kastane ağaçları caddeyi süslerdi. Bu caddenin deniz kıyısına doğru giden yol dönemecinde, köşede herkesin gözüne çarpan beyaz, ahşap bir köşk vardı. (Hâlâ vardır.) Köşk o denli güzeldi ki, orada pek çok film çekilmişti. İhsan Bey'in babası Osman Efendi köşkü, 1894'te yaptırmıştı.

Baba Osman Efendi ile kardeşi Mehmet Efendi yıllar önce Tahmis'te küçük bir dükkân açıp kahve satmaya başlamışlar, satışın başında hep Mehmet Efendi bulunmuştu. Osman Efendi'nin ölümünden sonra işin başına oğlu İhsan Bey geçmişti. İhsan Bey, köşkü, bahçesi, personeli, süt ve besi hayvanlarıyla Çiftehavuzlar'ın bir bölümünde adeta dükalık kurmuş, çevre halkının sevgi ve saygınlığını kazanmıştı. Ayrıca, evine ve ailesine düşkün bir aile babasıydı.

I. Dünya Savaşı'ndan sonra İstanbul düşman kuvvetlerince işgal edilerek, göze batan köşklerin sahipleri evlerinden çıkartılmış; buralara İngiliz, Fransız ve İtalyan askerleri yerleştirilmişti. Kurukahveci İhsan Bey'in evine de İngilizler gelmiş, ev hemen boşaltılmıştı. Üç yıl kaldıkları bu köşkte İskoç neferleri çevre halkına çok sıkıntılı günler yaşatmışlar; işgal kuvvetleri İstanbul'u terk ederken köşkü ateşe vermişlerdi. O yıllarda gelişmiş, bir itfaiye kuruluşu olmamasına karşın, halkın çabasıyla evin tamamı yanmadan söndürülmüştü.

İhsan Bey'in ölümünden sonra, köşk yine bakımlı ve güzel kaldı; yalnızca çevresini saran apartmanların arasında duruşu biraz tedirgindir. Köşk, artık lüks bir lokanta olarak kullanılmaktadır.

18 Mart Sokağı

Cemil Topuzlu Caddesi'ndeki Şevkiye teyzemin evinin karşı sırasında, 18 Mart Sokağı vardır. O sokak denize inerdi. Bir zamanlar oradan denize girerdik. Ayrıca sandal kiralanırdı. O yıllarda sosisli sandviçi ilk kez tatmıştık. (Büyük Kulüp'ün büfesinde ve de Göztepe ışıklardaki küçük büfede.) 18 Mart Sokağı'nın deniz kıyısında çocuk doktoru Ali Şükrü Bey'in büyük bir arazi içinde iki yalısı vardı. Yalılardan birinde ailesiyle birlikte oturur, diğerini de kiraya verirdi. Şimdi o evlerin yerini, dört blokluk Akın Sitesi aldı. Sahilde boydan boya dolduruldu, yol oldu. Ali Şükrü Bey'in, karşı köşesinde Mısırlı Prenses Nimetullah Celaloğlu'na ait, büyük bir bahçe içinde tek katlı bir köşk vardı. Bu köşk 80'li yıllarda Selcanoğlu ailesine satıldı. Ailenin reisinin bor mineralleri sahiplerinden olduğu bilinir. Aile evi korudu, yıktırmadı, içinde hâlâ otururlar. Sonra, Yavuz Selek'in evi vardı, yanında saraylı bir hanım olan Mühibe Hanım'ın eski köşkü göze çarpardı. Bahçeye giremezdik, kovalardı. Ama çok güzel piyano çalardı. Yaz akşamlarında köşkün açık pencerelerinden piyano sesi gelirdi... Mısırlılar'ın köşkü dört katlı büyük beyaz bir köşktü. Türk asıllı ama Mısır uyruklu Behice Rıda Hanım'a aitti. Behice Hanım'ın çocuklarından Avni Rıda, Abdülhamid'in torunu Neslişah Sultan'ın eşiydi. Aradan geçen yıllarda köşk satılmış, iki kez yangın geçirmiş, sonunda da restore edilerek yeniden el değiştirmişti... Bu köşkün karşısındaki ahşap köşkte, yine Mısır hanedanından Prenses Emine'ye aitti. Bu ev de yıkıldı.

Denizcilik Bankası eski genel müdürü Turgut Ankara'nın köşkü de bu sokaktaydı. Turgut Bey'in kızı İnci, yeğenim Oya Özden'in çocukluk arkadaşıydı. Yeğenim, İnci'nin Amerika'da yaşadığını söylemişti. 18 Mart Sokağı'nın bir başında Kayserili bir aile olan Yörükler'in evi, bir başında Cengiçler'in evi vardı. Bu evler de yıkıldı. Cengiçler'in evinin yerine Cengiç Apartmanı yapıldı. Şakir Kesebirler'in evi sokağın içindeydi. O da yıkıldı. Yörükler'in evinden sonra hiçbir şey yoktu, her taraf tarlaydı. Sokağın başında bir de bakkal İbrahim'in çok küçük, ahşap bir dükkânı vardı. Şimdi Kardeşler Market oldu. Bu sokakta yalnızca, fizik tedavi merkezi olarak kullanılan beyaz, ahşap, küçük bir köşk kaldı. Mısırlılar'dan bir anı gibi...

Bağdat Caddesinde Tramvay

Kadıköy'den Bostancı'ya kadar, bir gidiş, bir geliş, (çift raylı) tramvay vardı. 4 numaraydı. Şu anda Kadıköy-Bostancı otobüsü yine 4 numarayı kullanıyor. 50'li yılların sonunda Çiftehavuzlar'dan tramvay geçmiyordu. Yalnızca, Kadıköy'den Selamiçeşme'ye kadar geliyordu. 60'larda kalktı; çünkü Bağdat Caddesi yapılıyordu.

Bağdat Caddesi'nde (Çiftehavuzlar'daki) Semiha Şakir Okulları'nın olduğu yer, ilk önce futbol sahasıydı. Sonra bostanlar vardı. Bostancının oğlu Yusuf'un, iyi futbol oynadığı, sol ayağının iyi olduğunu yeğenim Aziz Harunoğlu anlatmıştı. Birlikte futbol oynarlarmış. 50'li yıllar...

Bağdat Caddesinin İlk Pastanesi: Liz Pastanesi

Eski Çiftehavuzlular'ın çok iyi bildiği ünlü Liz Pastanesi, 1962'de açılmıştı. Komşumuz, Ali bakkalın amcasının ve ortaklarınındı. Liz Pastanesi, Türkiye'nin ilk bulvar kahvesiydi. Kaldırımına koyduğu küçük, şık masalarıyla, renkli güneş şemsiyeleriyle, semtimize bir Paris havası estirmişti. İlk meyveli dondurmayı (tutti frutti) orada tattık. Kendine özgü, çok lezzetli özel pastaları vardı. Çikolata parçalı dondurması çok ünlüydü.

Yeğenim Lale Çığ'ın anımsattığı gibi, limonlu pastası da çok sevilerek yenirdi. Servis de pek özenle yapılırdı. Pasta dilimlerinin üzeri kâğıttan yapılmış, küçük Japon şemsiyeleriyle süslenerek masaya getirilirdi. Hafta sonunda yer bulmak olanaksızdı. Pastanenin yan komşusu, Tanyer Eczanesi'nin sahibi sevgili Gürsel abla, eczanenin önünden Tepegöz Sokağı'na dek masalar konulduğunu söylemişti. Müşteriler, ilaç almak için masa aralarından geçerek eczaneye girebilirlermiş.

Şimdi Liz Pastahanesi'nin yerinde, döner - lahmacun yapan ünlü Flamingo var. Ama, komşusu Eczacı Gürsel ablamız 49 yıldır yerinde...

Çiftehavuzlar'ın 49 Yıllık Eczacısı: Tanyer Eczanesi

Hasan Âli Yücel Sokak'tan çıkıp, Çiftehavuzlar ışıklardan geçtikten sonra, sağ köşede Yapı Kredi Bankası, yanında Varan'ın bürosu ve yanm asırlık Tanyer Eczanesi görünür. Otomatik açılıp kapanan kapıdan içeri giriyorum. Gürsel abla, her zamanki gibi nazikliği ve zarifliğiyle beni karşılıyor. Üzerinde kar gibi beyaz önlüğü gözüme çarpıyor. (Onu hiçbir zaman eczanede önlüksüz görmedim.) Eczane yine müşterilerle dolu. Onlar aslında müşteriden çok, eş dost sayılır. Geçerken, bir merhaba demek için de uğrayan vardır eczaneye. Kimileri, yalnızca ilaç almak için gelmezler, dertleşirler de... Gürsel ablayı ilk gören, onu çok ciddi, tatlı-sert bulabilir; öte yandan tanıdıkça son derece insancıl, dost canlısı ve yardımsever olduğunu kısa sürede anlar. Merhum anneannemle, annem, onu pek severlerdi. Elbette ben de. O kadar işinin gücünün ve kendisini seven müşterilerinin arasında bana, Çiftehavuzlar'ın bu ilk eczanesini nasıl açtığını anlatıyor: "6 Kasım 1961'de açtım. Eczanenin olduğu yer, bir zamanlar üzüm bağıymış... Edirne'den gelmiştim. Yeni mezundum. Amcamla birlikte buralarda dolaşırken, inşaat halindeki bu binayı gördüm. Binanın altında dükkânlar yapılıyordu. Kısa bir süre sonra, binanın sahibiyle anlaşıp, inşaat bittikten sonra eczaneyi açtım. Babam eczaneyi açabilmem için tefeciden borç almıştı. Ben de onun adını yaşatmak için Tanyer adını koydum. Eczanenin yanında, o zamanlar Gemson vardı. İlk kuru temizlemecisiydi. Sonra, Hacı Şerif Ensari'nin manifatura dükkânı gelirdi. Kumaş, iplik, ne araşan bulunurdu. Onun yanında, elbette ünlü Liz Pastanesi vardı. Eczanenin sağ tarafında, Halil Söyleyen'in İstanbul şarküteri ve bakkaliyesi bulunurdu. Yalnız, onun için Moda'dan, Nişantaşı'ndan alışverişe gelirlerdi. Yine eczanenin sağında Tepegöz Sokağı'nın girişinde aktar Abdullah Efendi, demirci Sarkisyan ve manav Abdullah vardı. Demirci Sarkisyan Usta'nın dükkânı, kahverengi bir barakaydı. Demir, el işlerinde çok sanatkâr bir ustaydı. Sonra bir kasabımız vardı, adı...

"Kasap Mehmet mi?"

"Evet, kasap Mehmet. İnce, uzun, esmer bir adamdı."

Gürsel abla, bir an duraksadıktan sonra, "Eski müşterilerim bana, bizim kız, ya da bizim kızın eczanesi derlerdi" diyerek nostaljik anlatımını sürdürüyor: "Her evde bir hücrem olduğunu hissederim.

Çiftehavuzlar'a maddi manevi çok şey borçluyum. Dostlarımın bana gösterdikleri sevgiyle bugüne dek ayakta kalabildim. Eski bir alışkanlıkla aşure ayında, bana yirmi, yirmi beş evden aşure gelir. Eczaneyi açtığım ilk yıllarda öğlenleri telefon ederler, 'kızım bugün mantı yaptık' ya da 'yaprak dolması sardık getiriyoruz' derlerdi. Sabuncular'ın bahçesinden her hafta çiçekler gelir, vazom hiç çiçeksiz kalmazdı."

"O zamanki müşterileriniz kimlerdi, Gürsel abla?"

"Eski Mısırlı Prenses Emine, Celal Bayar... İnanır mısın, Bayar'dan çekinmezdim, prensesten çekinirdim. Oldukça sert görünümlü bir hanımdı. Orta boylu, esmerdi. Çok şık giyinirdi. İlaçlarını telefonla ısmarlardı."

"Celal Bayar'la nasıl tanışmıştınız?"

"Celal Bayar'la tanışmam, tutukluluğu bitip, buradaki evine geri döndükten sonraydı. O zamanlar, eczanede yardımcım yoktu, yalnızdım. Celal Bayar'a acilen heparin iğnesi yapılması gerekiyordu. Aile, herkesi eve sokmak istemediği için benden rica etmişlerdi. Ben de gitmiştim. Daha sonraki yıllarda, Celal Bayar, yanında yardımcısıyla birlikte yürüyüşe çıktığında, bir kaç kez eczaneye hatınmı sormak için gelmişti. Hiç unutmuyorum, üzerindeki lacivert paltosunun düğmelerini iliklemeden, başındaki lacivert kasketini çıkarmadan eczaneye girmezdi. İlaçlarını almaya vekilharcı Ali Bey, kimi zamanda damadı Ahmet Gürsoy gelirdi. Bir gün Ahmet Bey, eczaneye gelip, ilaçların parasını aylık peşin olarak ödedikten sonra; 'Vekilharcın ilaçları sizden almasını sağlamak için' dedi. Ali bey, bir kaç kez başka bir eczaneden ilaç almış, Celal Bayar da buna üzülmüş. Ben ölene dek, ilaçlarım Tanyer Eczanesi'nden alınacak demiş. Vefalı bir insandı. Gönül almasını bilirdi. Bir gün tansiyonu 24'e çıkmıştı. Beni çağırdılar. Evine gittiğimde, çalışma masasının başında oturmuş, elinde kocaman bir büyüteçle, meclis tutanaklarını incelerken bulmuştum. Tutanakları incelerken sinirlenmiş, tansiyonu birden yükselmiş... Her şeyle hâlâ ilgiliydi, takip ederdi. Çok da okurdu. Sosyalist olduğumu, düşüncelerimi bilirdi. Yine bir gün bana; 'Hakkımda ne düşünüyorsunuz' diye sormuştu. Bende şöyle yanıtlamıştım. Siz Atatürk'le birlikte İstiklal Savaşı'nda savaşmış bir kişisiniz. Ben kim oluyorum ki, benim haddim değil, birşey söyleyemem. Buna tarih karar verecek. Dostluğumuz uzun yıllar sürdü. Tam bir beyfendiydi."

Gürsel abla, biraz soluklanıyor, sonra, "Müşterilerim arasında Hacı Şakir Sabuncular da vardı," diyor. "Ve evet, senin anneannen, annen.

Anneannen otoriter bir hanımdı, aynen Prenses Emine gibi. Tam bir Osmanlı kadınıydı. Sözünü sakınmazdı, ama kimsenin hakkını da yemezdi. Herkeste saygı uyandırdı. Annense melek gibiydi ve yaşam doluydu. Sonra... Haldun Dormen'in babası Sait Dormen, eski bakanlardan Celal Yardımcı, ilk tanburi hanım olan Enise Can. Yanımızdaki Tepegöz sokakta evi vardı. Piyanist Fulya Akaydın, eski dışişleri bakanı Ali Fuat Köprülü. Onlar Göztepe'de otururlardı. O da bana kızım derdi. Sonra... Jül Kasapoğlu ve kızı Selma Kasapoğlu. Babası tam bir İstanbul beyfendisiydi. Nazik ve kibardı. Selma da vefalıdır, hep bana gelir." Sonra, yüzüme bir abla sevecenliğiyle bakıyor, "Büyük Kulüp'ün bahçesindeki Hacı Bekir köşkü'nden söz ettin, değil mi?"

"Evet, elbette."

"Hacı Bekir Köşkü'nün bir zamanlar, yaz aylarında butik otel gibi kullanıldığını belki bilmezsin. O zamanlar, kulübün yönetim yeri köşkün alt katındaydı, üst kat oteldi. Yaz aylarında, Safiye Ayla eşi Muhittin Targan köşkte kalırlardı. İlk dönemlerde, Abdülhamid'in torunu Neslişah Sultan kalmıştı. Sonra, Tüfekçi ailesi. Şermin Melek ve eşi Kazım Melek. Şermin Hanım, köşkte manzara resimleri yapardı..."

Gürsel ablaya teşekkür edip, eczaneden çıkarken, ardımdan coşkulu bir canlılıkla geliyor, üzerindeki ince beyaz önlüğüne ve dışarıdaki keskin soğuğa aldırmadan eczanenin sağ tarafındaki Tepegöz Sokağı'na dek gidiyoruz, bana orada yeniden aktar Abdullah'ın, demirci Sarkisyan'ın, manav Abdullah'ın dükkânlarının yerlerini yanlış bilgi vermemek için tek tek gösteriyor.

Evet, bizim Gürsel ablamız, insancıllığını, yardımseverliğini, sorumluluğunu hiçbir zaman yitirmeyecek. Birbirimize sarılıp vedalaşırken, iki yaşındaki torunu Defne'ye, Solgar'ın Türkiye mümessili olan oğlu Murat Ersönmez'e, kızım dediği gelini eski güzellik kraliçesi Sinem Ersönmez'e sevgilerimi yolluyorum.

Önlerinden Tramvay Geçen Evler - Teyzemin Evi

Çiftehavuzlar'dan Selamiçeşme'ye doğru giderken mavi camlı apartmanların olduğu yerde, Prof. Nüvit Tekül ve ailesinin evi vardı. Giritlilerin evi de Doğu ve Batı Apartmanları'nın olduğu yerdeydi. Tanyer Eczanesi'nin (caddenin) karşı sırasında Şanlık Market'in yerinde, İskenderunlu bir aile olan Şanlık'ların iki katlı bir villası vardı. Şanlık'ın yanındaki ev de Mühendis Mehmet Ali Bey'in eviydi. Bir de, çamlar içinde, içerlek bir ev vardı. Orası iki yaz boyunca bir gece kulübü olmuştu. Erol Büyükburç söylüyordu. "Oh Little Lucy" çok ünlü bir şarkıydı. Bizler, kulübün kapısında imzalı resim almak için nöbet tutardık. Adı, Bizim Kulüp'tü. Ailemiz izin vermediğinden dışarıda dinlerdik. Büyükburç o zamanlar çok ünlübir sanatçıydı. Annem, sesini çok beğenirdi. Bu evlerin önünden tramvay gelip geçerdi...

Önünden tramvay geçen evlerden biri de, anneannemin büyük ablası Hopter teyzemin eviydi. Ev, Çiftehavuzlar durağının yakınında şimdiki Değirmen Pastanesi'nin arkasındaydı. O zamanlar, evin önü açıktı. Bostancı Kadıköy tramvayı geçerdi. Bahçe içinde, iki katlı bir evdi. Alt katta yan yana iki daire vardı. Üst kat tek daireydi. Salonu çok büyüktü. Tavanında süslemeler göze çarpardı. Beş odası vardı. Teyzem, o katı yaz aylarında kiraya verirdi. Balin ailesi de bir zamanlar orada oturmuşlardı. Alt kattaki dairelerin vişneçürüğü balkonlarıyla, beyaz boyalı, ahşap iskemleleri, farklı, hoş bir uyum yaratırdı. Bu katlara bahçeden geçip, balkondaki merdivenlerden çıkılarak girilirdi. Bahçenin bir köşesinde küçük bir kuyu bulunurdu. Çevresi, güller, sardunyalar ve yıldız çiçekleriyle dolup taşardı. Bahçe duvarını, boydan boya hanımelileri süslerdi. Bahçe mis gibi kokardı, özellikle ilkyaz akşamlarında. Bahçede yemekler yenir, çaylar içilirdi. Alt kattaki dairelerin arkasında uzun, boydan boya bir veranda vardı. Orada da uzun bir masa kurulur, güle söyleye yemekler yenilirdi. Teyzem, çok güzel yemekler yapardı; mutfak ona aitti. Son derece olgun, aklı başında, tatlısert bir hanımdı. Ağzı da çok sıkıydı. Kimse hakkında ne konuşur, ne de konuştururdu. Anneannem, bütün kız kardeşlerine, ağabeylerine düşkün olmasına karşın, en büyükleri olan Hopter teyzeme farklı bir sevgisi, düşkünlüğü vardı, ya da ben öyle duyumsardım... Teyzem, küçük yaşta evlenip, İzmit'e gelin gitmiş. Ben eşi Bekir (Özemek) enişteyi hiç görmedim. Erken bir yaşta ölmüş. Aile içinde adı, iyi bir insan olarak geçerdi. İki oğulları olmuş. Necat ve

Nurhayat Özemek. Annem, tek çocuk olduğundan ben büyük teyzemin oğullarını dayım yerine koymuştum. Teyzem gibi, onlarda dünyamızdan uzun yıllarönce aynldılar.

Necat dayımın; kızı Mine (Orhon) abla ve oğlu Melih (Özemek) ağabeyden torunları, dahası torunlarının çocukları vardır. Özemekler, neşeli, güler yüzlü, kahkahalar atan kalabalık bir aileydi. Yazları gelirler, kışın İzmit'te otururlardı. Nurhayat dayımın, en büyük kızı Nuray ve eşi Zeki Öz, ara sıra İstanbul'a gelirler. Nuray, eczanesini, Zeki de hastalarını uzun müddet bırakamaz. Teyzemin evi, 1950'de yapılmıştı. Nurhayat dayımın eşi sevgili yengem Nevhayat Özemek, beni İzmit'ten arayarak, evle ilgili bilgiler verdi, anımsayamadıklarımı tazeledi. Teyzemin evi de, diğer evler gibi yıkıldıktan sonra müteahhide verildi, yerine Arzu Apartmanı yapıldı. Şimdi, Arzu Apartmanı'nda, Nurhayat dayımın ikinci kızı Nevnur Sangöl, eczacı eşi Faruk ve peyzaj miman olan tatlı kızları Merve Sangöl otururlar... Yaz aylarında Nevhayat yengem en küçük kızı sevgili Ebru'yla birlikte gelir. Teyzemin bahçesinden yalnız, bir kiraz ağacı kaldı; ama kıpkırmızı meyvelerini hâlâ cömertçe verir... Teyzemin evinin yanında eski İstanbullu bir aile olan Türkömerler'in çok şık bir villası vardı. Evlerin bahçe duvarları bitişikti, hanımelilerin kokuları duvar boyu sürerdi...

Gelelim, Fahrünnüsa Hanım Köşkü'ne.. Bağdat Caddesi'ndeki (Çiftehavuzlar) Life Med Özel Tıp Merkezi'nin arkasında, bahçe içinde küçük bir şato gibi duran beyaz boyalı, ahşap zarif bir köşk vardır. Çatı katı dışında, 4 katlıdır; 14-15 odası bulunur. Benim köşkün dışında ilgimi çeken nokta, ailenin hâlâ köşkte yaşamaları ve köşkü yaşatmalarıydı. Bu canlı bir köşktü, içinde çocuk sesi duyulan... "Bak" diyordu sanki bana, "Ben terk edilmedim, yıkılmadım, dipdiri duruyorum karşında!" Çevresinde dolaşırken köşkün sahibi Fahrünnüsa Hanım'ın oğlu Suat Deniztekin'le karşılaşıyorum. Bu benim için güzel bir rastlantı oluyor. Suat beyle ayaküstü konuşmama karşın, bana gereken bilgileri veriyor. Suat Bey, tam bir İstanbul beyefendisi. Nazikçe gülümseyerek, "Bizim köşk, Rukiye Sultan Köşkü kadar ünlü değildir" diyor. Belki de yazar telaşımın coşkusunu yatıştırmak için böyle söylüyor. Suat Beyin annesinin adını alan Fahrünnüsa Hanım Köşkü, 1800'lerin başında yapılmış. Dahiliye nazırınınmış. Suat beyin babaannesi köşkü, 30'lu yıllarda varlıklı bir aileden satın alıyor. Fahrünnüsa Hanım, köşke gelin geliyor. Kendisi rahatsız olduğu için ancak oğluyla görüşme şansım olmuştu.

Yine Çiftehavuzlar Bağdat Caddesi'nde Semiha Şakir Okulları'na gelmeden önce, Münif Benlioğlu ve ailesinin bir evi vardı. Ev yıkılmadı önce Batı Dilleri kursu oldu, şimdi banka olarak

kullanılmakta. Benlioğulları'nın yanında, içerlek, ağaçların arasında gömülüp karanlık kalmış bir ev daha vardır. Bahçesindeki kurt köpeği evin önünden gelip geçenlere adamına göre havlar, kimi zamanda uslu uslu oturup caddeyi seyrederdi. Ev şimdilik yıkılmadı, ama satılık olduğu biliniyor. Bu ev, bir zamanlar Ceyhunlu (Adanalı) saygın bir aileye aitti. Eski Çiftehavuzlular, evin içinde valelerin (uşakların) hizmet ettiklerini evin hanımının da çok şık giyindiğini, zevkli bir kadın olduğunu söylerlerdi.

Sonra, Midillili ünlü bir ailenin, çok büyük bahçe içinde evi vardı. Bahçe o denli büyüktü ki, arkasındaki Papatyalı Sokağa dek uzanırdı; yeşil çimlerin üzerinde özenle seçilmiş, rengârenk çiçekler, güller, menekşeler, bir beyaz, bir mor yan yana sıralanmış şebboylar, kıpkırmızı laleler ve sayısız meyve ağaçlarıyla gökyüzüne uzanan çamlarıyla pek beğenilirdi. Behçet Adakanlar'ın eviydi. Ev yıkıldıktan sonra, Behçet Bey'in eşi Aliye Hanım'ın adı, yapılan yeni binaya verildi.

Nostaljik Anılar, Giysiler, Yazlık Sinemalar

Liz Pastahanesi'nden önce, dondurmamızı her akşamüstü 4.30'da geçen bembeyaz önlüklü, uzun aksakallı Arnavut dondurmacıdan alırdık. Vişne-kaymak... Torunu Fazilet, Erenköy Kız Lisesi'nde okurdu.

Yaz aylarında, 13.30'da denizden dönerdik. Denize, 18 Mart Sokağı'ndan girerdik. 14.00'de öğle uykusu, 16.30'da dondurmacıya kalkış. Aslında uyumazdık, kitap okurduk. Sonra, artist defterlerimiz vardı, resimleri birbirimizle değiş tokuş yapardık. Elde, iki tane aynı Alain Delon resmi varsa, birini Sophia Loren'le değiştirirdik, ya da Liz Taylor'la. Kimi zamanda, bir Beatles'a karşılık, bir Cliff Richard alırdık. Bu arada hiç anlamadığımız İngilizce, Fransızca şarkıları papağan gibi ezberler, akşamüstü, 45'lik plaklarımızı çalarak, ara ara verdiğimiz ev partilerimiz için dans figürleri çalışırdık.

Giysiler; elli santim genişliğinde paçalarıyla, bol paça pantolonlar, göbek üzerinde biten kısa bluzlar, göbekte ince bir zincir ve uzun zincir saplı omuza asılan çantalar. Boyunda renkli plastik kolyeler, kocaman, kaim çerçeveli güneş gözlükleri, omuzlara dökülen düz saçlar ve bol kakkül. (Devrin ünlü Fransız şarkıcısı Francoise Hardy'den öğreniyoruz.) Bu arada Silvie Vartan'ın Türkiye'ye geliş gidişleriyle birlikte üstten bantlı pembe sarı rugan ayakkabılar da çok moda oluyor. Günde iki kez giysi değiştiriyoruz. Bağdat Caddesi'ne çıkıyoruz. Cadde sanki defile örneği gibi. Kış geldiğinde maksi paltolarımızın içine minileri giyiyoruz. Çoraplar renkli, kimisi siyah file. Çizmeler diz üstü. Karlı günlerde, başta kürklü kalpaklar. Hoş geldin Dr. Jivago...

Yazlık sinemalar; gece dokuzu geçtiği anda, gençler gruplar halinde kollarının arasına sıkıştırdıkları minderlerle açık hava sinemalarının yolunu tutardı. Cep telefonu olmadığından sinema bahçesine girişte, kendinden önce gelip yer tutan arkadaşlarını bulmak için ıslıkla haberleşirlerdi. Her grubun özel bir ıslığı vardı. Günün moda melodilerini seçerlerdi. (I found my love in portofino) Kimi zaman, film başlamadan önce küçük bir pop grubu konser verirdi. Bu yazlık sinemalar Caddebostan Budak Sineması, (şimdiki CKM), Kızıltoprak Toraman, Caddebostan Ozon, Çınardibi Çiçek, Şaşkınbakkal Paris sinemalarıydı.

Yeşilbahar Sokak

Yeşilbahar Sokağı'na geliyoruz... Çiftehavuzlar'dan ayrılamadığım için, ben bu sokakta iki yıl oturdum. 1998'de epeyce yıpranıp eskiyen apartmanımızı Uğursal İnşaat'a verdiğimiz dönemdeydi. Önünde bakımlı, yeşil bir bahçesi olan Savaş Apartmanı'nda, annem, kızım ve kurt köpeğimizle birlikte oturdum. Annem o zamanlar sağdı, kızım da oğlum gibi sevdiğim damadım Cenk Acar'la nişanlıydı. Oğlum Can Erüreten, Kıbrıs'ta askerliğini yapıyordu. Kapı komşum, Halide (Günizi) teyze, bana çok yakın bir dost olmuştu. Bu dostluk, Halide teyzenin ölümüne dek sürmüştü. Şimdi, ara sıra kızı Hülya (Tertemiz) ile görüşürüm. Hülya'nın o zaman, Yeşilbahar'da Hülya Abla çocuk yuvası vardı. Onlar da çok eski bir İstanbul ailesidir. Sevgili Hülya bir zamanlar bu sokakta papazın bağları olduğunu söylemişti.

Savaş Apartmanı'nın çok büyük balkonları vardır, aslında Yeşilbahar Sokağı'nın bir özelliği de apartmanlarının çok geniş balkonları olmasıdır. Yaz aylarında, sabah akşam herkes balkona çıkar, çaylar kahveler içilir, yemekler yenir, çatal bıçak sesleri gelir kahkahalar yükselir... Biz de Halide teyzenin sabah kahvelerini, elleriyle yetiştirdiği çiçeklerle süslü balkonunda içerdik. Kurukahveciler'in gelini Nezahat Hanım'ı da, Halide teyzenin evinde tanıdım. Onlar liseden beri arkadaşlarmış. Nezahat hanım da, Halide teyze gibi tam bir İstanbul hanımefendisiydi.

Yeşilbahar Sokağı da bizim Hasan Âli Yücel Sokak gibi, yeşil bir sokaktır. Burada eskiden bahçeler, güller içindeydi; sokaklara mis gibi hoş kokular yayılırdı. Kimi geceler, elde makasla dolaşan gül hırsızları olurdu. Artık apartmanların küçük bahçelerinde gül hırsızlığı yapılacak kadar çiçek olmasa da, bu sokaktaki bahçelerde güller, ortancalar, tek tük kalan çam, manolya ağaçları ve palmiyeler göze çarpar yine de... Yeşilbahar Sokağı'na girerken sol köşede, Türkiye'nin ilk akü fabrikasının sahibi Hikmet Özgür'ün, biri önde, biri arkada iki katlı kagir iki evi vardı. 1950 ile 1975 arası villalar yılıydı.

75'le 80 arası sokağın cephesi değişti. Bütün buralar, yanyana evdi, aynen Hasan Âli Yücel Sokak gibi. Şimdi Hikmet Bey adı verilen apartmanın karşı köşesinde sağda, Bereketoğulları'nın villası bulunurdu. Çok büyük bir bahçesi vardı. Bahçede demirden yapılmış çok şık, bodur bir ağaç göze çarpardı; top biçiminde olan bu ağaç üzerinde rengârenk çiçekler, yoldan gelip geçenin ilgisini çekerdi. Bir sanat eseri olan bu ağaç, şu an da, Teşvikiye Ihlamur Yolu'nda bir

apartmanın bahçesini süslüyor. Hikmet Bey'in ve Bereketoğuları'nın bahçelerinde gül ve bol meyve ağaçları bulunurdu. Yine bu sokakta, sevgili arkadaşım, Selma Kasapoğlu ve ailesinin L biçiminde zarif bir villası vardı. Enin uzun tarafı iki kat, kısa tarafı tek kattı. Ortancalar ve güller arasında bir masal evi gibiydi.

Selma'nın annesi Faika Hanım, eski bir Erenköylü olarak Şişli'ye gelin gidiyor, bir süre sonra, kent yaşamından sıkılıp, Çiftehavuzlar'da bir yer arıyor.. Sonunda villanın arsasını Tevhide İpar'dan satın alıyor. Tevhide hanım, Selma'nın annesine ilkin, "Siz de benim gibi Erenköylüsünüz, size bizim sıradan, deniz kenarından bir arsa verelim" diyor, ama Faika Hanım kabul etmiyor. "Eşim gece geç geliyor, buralar çok ıssız, ben oturamam, cadde tarafını tercih ederim" diyor. Aile böylece, Yeşilbahar Sokağı'na, villanın yapılması bittikten sonra 1950'de geliyor. 1976'da Kasapoğlu Apartmanı, villanın yerini alıyor. Hikmet Bey Apartmam'mn altında, yirmi beş yıllık geçmişi olan Güven Kırtasiye vardır. Kırtasiyenin sahibi Yusuf Çilek'in fotokopi makinası benim yüzümden eskimiştir. Romanlarımın, öykülerimin kopyaları hep onun makinesinde çekilir hâlâ da çekilmekte... Kimi zaman arayıp bulamadığım kitapları da benim için dükkâna getirtir. Yeşilbahar'da, yıkılmamış iki ev kaldı. Biri, Yapı Kredi'nin ilk ikramiye evlerinden olan iki katlı kâgir bina, diğeri de, Mithat Pardesülerinin sahibinin evi. Bu evde, bakımlı bir bahçe içinde çok zarif bir evdir.

Bu sokakta bir de, anneanem ve annemin çok sevdikleri, Cumhuriyetin ilk kadın mimarlarından Prof. Leman Tomsu'nun tek katlı bir villası vardı. Özene bezene, zevkle yapılmış, herkesin hayran kaldığı villanın bahçesindeki, ortancalarda dillere destandı. Çocukluğumda anneannemin elinden tutup, Leman Hanım'ı ziyarete giderdik. Çok zarif bir İstanbul hanımefendisiydi. Alçak bir sesle konuşurdu. Çok da alçakgönüllüydü. Evlenmemişti; mesleği, öğrencileri, ona yeterli gelmiş olmalıydı. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde hocaydı. Geleneksel eski Anadolu evleriyle ilgili kitabı vardır.

Yeşilbahar Sokağı'ndan çıktıktan sonra, Bağdat Caddesi'nden Göztepe ışıklara doğru giderken solda, Cumhuriyet'in ilk kadın avukatlarından Handan Kaftancı'nın iki katlı bir evi vardı. Esmer, tatlı sert, sözünü sakınmayan bir hanımdı. Şimdi evin yerinde Handan Palas adı verilen bir bina yükselir; binanın altında, bir tarafta Çesta Mantı, diğer tarafta da Kahve Dünyası göze çarpar.

Göztepe ışıkların köşesinde, çok büyük bir bahçe içinde, beyaz, iki katlı, sütunlu, kahverengi ahşap panjurlu bir ev ilgi çekerdi. Bir zamanlar, ünlü işadamı Mehmet Kavalalı'ya aitti. Eskiden evin önü boştu, caddeden görünürdü. Alabildiğine uzanan geniş bahçesinde çok

büyük bir havuz vardı. Taş Yapı, evle birlikte araziyi aldıktan sonra, evin önüne mavi camlı çok büyük bir bina yapıldı. Ev, arkada kalmasına karşın, yıkılmadı, korundu. Görenlerin ilgisini hâlâ çeker...

Göztepe ışıkların bulunduğu yerde, sokak başında atlı arabalar, faytonlar beklerdi, taksi gibi. Göztepe tren istasyonuna giderlerdi. Tren istasyonunda da faytonlar, atlı arabalar dururdu, trenden inenleri evlerine geri götürmek için...

Okullar

Çiftehavuzlar'da pek çok okul bulunur. Yüksek bir eğitim potansiyeline sahiptir; ilim yuvalarının merkezi sayılabilir. Caddede İstek Özel Semiha Şakir Okulları, Yeditepe Diş Hekimliliği Üniversitesi, (karşısında) İlhami Ahmed Örnekal İlköğretim Okulu, (tam arkasında kalan Bahattin Hattat Sokak) Fenerbahçe Lisesi, (Yeşil Çeşme Sokağı) Özel Efdal Anaokulu ve İlköğretim Okulu, (Yeşilbahar Sokağı) Yeşilbahar İlköğretim Okulu, (Göztepe) Pansiyonlu İlköğretim Okulu/Taşmektep. Gül bahçesinin karşısında (Papatyalı Sokak) 50.Yıl Cumhuriyet İlkokulu, (yanında) 50. Yıl Tahran Lisesi bulunur.

Ayrıca Çiftehavuzlar, Bağdat Caddesi, caddenin mihenk taşıdır; tanınmış bütün otobüs firmaları, büroları, bu cadde üzerindedir. Varan, Ulusoy, Kâmil Koç, Metro gibi...

Mithat Bey Apartmanına Dönerken…

Yeniden yapılan Mithat Bey Apartmanı'na dönerken, yanımızda annem yoktu. Onu yitirmiştik…

Sevgili çocuklarım, kız kardeşim, eşi, kızım gibi sevdiğim yeğenim Tuba Kendirli ve köpeğimizle (Mörfi) birlikte, Hasan Âli Yücel Sokağı'mıza geri döndük. Değerli komşularım; Kartal ailesi ve Gülşen (abla) Tezkaygan'a, yeni komşularımız Paksoylu, Özbek ailesi de katıldı. Eski komşuluk sıcaklığını, dayanışmasını, hoşgörüsünü, yeni komşularımızda da bulduk. Çok sık olmasa da, çay/kahve sohbetleri, neşeyle geçen şaraplı akşam davetleri yaptık, yapıyoruz da… Kimi zaman, yüksek sesle dinlediğim bir opera, ya da Cohen için hiçbir şikâyet gelmedi. Ben onları nasıl sevmem? Her şeyden önce, çok önemsediğim imza günlerime her zaman geldiler, beni yalnız bırakmadılar, onurlandırdılar. Bir de, Mithat Bey Apartmanı'nın altında, Çiftehavuzlar'da yirmi yılını doldurmuş, Burçin Güner kızımızın eczanesi vardır. Burçin Eczanesi önce, yanımızdaki Özge Apartmanı'nın altındaydı. Eski Mithat Bey Apartmanı'nın altında, Ahmet Lakşe'nin mimarlık bürosu vardı. Burçin, artık bizden aynlan Ahmet Lakşe'nin apartmanımızın altındaki dükkânlarından birini alınca, apartman komşumuz da oldu. Ben sevgili Burçin'i, Tanyer Eczanesi'nin sahibi Gürsel ablanın yolunda görüyorum. O da insancıl, yardımsever ve sorumluluk sahibidir. Yanındaki yardımcıları, Betül Eren'le Buket Can da sıcak ve içtendirler. Eczaneye girdiğiniz zaman sizi güler yüzle karşılarlar.

Yıllar geçtikçe eczanenin müşterileri, Burçin kızımızla dost olur, ona yalnız ilaç almak için değil, sohbet etmek, dertleşmek için de gelirler… Eczanenin yanında da Coquet (koket) Kafe vardır; lezzetli yemekler yapar.

Mithat Bey Apartmanı'na taşındıktan dört beş yıl sonra, aramıza yeni bir konuk geldi. Sevgili torunum Zeynep Acar. Zeynep şimdi apartmanın en genç sakini ve en yeni Çiftehavuzlusudur.

Tepegöz Sokak

Tepegöz Sokak'ta da, bir zamanlar bağlar, bahçeler vardı. Sokağın sonlarına doğru paşaların av köşkleri bulunurdu. Bu sokakta, Konyalı çok geniş bir aile olan Pereklerin köşkleri, evleri vardı. Bütün sülale, Çiftehavuzlar'da otururdu. Yedi, sekiz aileydiler. Ailenin bir kolu, Aksaray'daki Ufi Giyim Mağazaları'nın sahipleriydi. Bir kolu da, Yeşilbahar Sokağı'nda oturan Mithat Pardesüleri'nin sahipleriyle akraba olurlardı. Tepegöz'e Bağdat Caddesi'nden girildiğinde, iki üç apartman sonra sağda, Perek ailesinden kalan iki katlı, bahçesinde Japon güllerinin ve manolya ağaçlarının olduğu, açık yüzlü, aydınlık güzel bir ev göze çarpar. Önünden her zaman beğenerek geçtiğim evin balkonunda, yaşlı bir hanımefendi görürüm, ilkyaz akşamlarında... O evden, biraz daha ilerde, Dia marketi geçtikten sonra solda, tek katlı zarif bir villa göze çarpar. Bahçedeki çamlar, yabani zeytin ağaçları ve defneler, eve gizemli bir atmosfer verir. Bu ev de Ayşe Nezahat Kurukahveci'ye aittir. Sokağın sonunda Sabuncu ailesinin de bir köşkü vardı. Tepegöz de artık, diğer sokaklarda olduğu gibi sıra sıra binalar bulunur. Bir de, iki katlı, koyu pembe badanalı bir ev vardır; ev olarak kalan bu bina, Doruk Çocuk Kulübü olarak kullanılır.

Sokağın sonlarına doğru yaklaştıkça, karşımıza yükselen binalar arasında kaybolmamış, minyatür bir biblo zarifliğiyle duran ünlü Rukiye Sultan Köşkü çıkar... İşte bu köşk, romanımdaki köşktür...

Romanımdaki Köşk

Rukiye Sultan Köşkünü yazmadan geçebilir miyim? Köşkün adı bir kaç belgesel ve kitapta geçer, benim için de farklı bir özelliği, ayrıcalığı vardır.

Rukiye Sultan Köşkü.

Ben bu köşke aylarca gittim. Yaklaşık bir buçuk yıl... Bahçesinde oturup kaç kez çaylar içtim, düşler kurdum. Bir bölümü günümüzde, bir bölümü Sultan III. Ahmed döneminde geçen bir roman yazıyordum; o havayı, o atmosferi solumaya gereksinimim vardı. Köşk o dönemden kalma değildi. Buna karşın yine de, uzun bir geçmişi, artık yabancısı olduğumuz bir dönemi anımsatıp yansıtıyordu. Köşk, 1900'de Ali Refik Paşa tarafından Apostol Kalfa'ya yaptırılmış. 1912 yılında, V. Murad'ın torunu Rukiye Sultan'a düğün hediyesi olarak paşadan satın alınmış. Sonraki yıllarda, Osmanlı hanedanından olanların yurtdışına gönderilmesiyle Rukiye Sultan, köşkü terk etmek zorunda kalmış... Köşkün şimdiki sahibi İlhan Nural ve eşi Vreni Nural. Uzun bir zaman önce, merhum İlhan Nural'ın babası Ahmet Nural tarafından satın alınmış. Köşkün bahçesindeki selamlık binası, İlhan-Vreni Nural Eğitim Kültür ve Sanat Vakfı'nın yönetim işlerinde kullanılıyor. Ben bu binada, Madam Vreni ve Deniz Baykal Hanım'la tanışmıştım. Madam Vreni, güzel Türkçe konuşan, kibar bir hanım. Deniz Baykal da kendini vakfa adamış, özverili, ince bir İstanbul hanımefendisi.

Köşke, ilkin bahçenin çift kanatlı demir kapısından girilir. Girişte, her iki yanı kestane ağaçlarıyla çevrili taşlı bir yol vardır. (Sonradan romanımda köşkü anlatırken, kestane ağaçlarının arasına erguvanlar koydum; bir kestane ağacı, bir erguvan ağacı, bir kestane ağacı, bir erguvan ağacı...)

Köşk bembeyazdı. Panjurları kıpkırmızıydı. Bodrum katı dışında üç katlı, yirmi bir odalı küçük bir saray yavrusuydu. Bahçesinde akasyalar, ıhlamurlar, manolyalar ve meyve ağaçları vardı. Yan pencerelerden birinde, manolya ağacı dallarını uzatarak ak bir manolya sunuyordu, pencereden dışarı bakana.

Köşktekilerle tanışmıştım. Onlar doktor ve uzmandılar. Köşk artık, Sağlıklı Yaşam ve Estetik Güzellik Merkezi olmuştu. Bir de, şiirsel bir ad koymuşlardı: Flavius. O günden sonra, haftada bir gün köşke gitmeye başlamıştım; öyle ki, haftayı geçirdiğimde beni merak

ediyorlardı. Bana alışmışlardı. Evet, bu böyle bir buçuk yıl sürdü, belki de biraz daha fazlaydı. Kendime bir ad bile bulmuştum: Köşkün Delisi!

Köşktekiler, sanki beni önceden tanıyorlarmış gibi yakın davrandılar, aralarına aldılar. Belki de söz dinlemez coşkuma, ele avuca sığmayan çocuksu tutkuma karşı koyamadıklarındandı. Oraya gittiğimde, beni kendi halime bırakıyorlar, ben de köşkün içinde dilediğimce, sessiz dolaşıyor, kimi zaman boş salonlardan birinde oturup düşünüyor, kimi zaman bahçede oturup bana ikram ettikleri çayımı yudumlarken, iki yanı kestane ağaçlarıyla çevrili yola bir kupa arabasının girdiğini düşlüyordum. Sonra da romanımın kahramanlarından Rafet Paşa'nın küçük kızı Neslişah'ın haremden kaçıp eniştesini karşılamak için bahçeye koştuğunu görür gibi oluyordum. Yazar dostlarım, arkadaşlarım herkes artık köşkü biliyorlardı. Köşk sürekli aklımdaydı, dilimden düşmüyordu. Şimdi de, Çiftehavuzlar'ı yazarken, Rufinus'u ya da Rufinia'yı dilimden düşürmediğim gibi...

Kızım Candan'ı, yeğenim Tuba'yı, ozan dostum Emine Erbaş'ı köşke götürmüş, onlara köşkü gezdirmekten büyük bir zevk almıştım. Derken, bir perşembe toplantısında Hatay'da oturup yazar-çizer, ozan dostlarla söyleşirken, ozan dostum Arife Kalender, "Romanın adını Köşkün Delisi, koyabilirsin" demişti. Haklıydı, çünkü köşk hiç dilimden düşmüyordu; öte yandan romanımda farklı bir tutku vardı. O sırada bu ad bana çekici gelmişti, dahası sevgili Ahmet Miskioğlu, incelik gösterip romandan bir bölümü Türk Dili Dergisi'ne almış, Köşkün Delisi diye basmıştı. Aslında adı, "Neslişah/Laledeki Gözyaşı"ydı. Romanda, ulaşılması olanaksız, derin bir aşk vardı. Rafet Paşa'nın küçük kızı Neslişah, eniştesine âşık oluyordu. Kızcağız, tam bir kara sevda çekiyordu. Romanda; bir de film çekiliyordu, Neslişah'ı canlandıran Berna da enişte rolündeki aktöre gerçekten âşık oluyordu. Berna, köşkün harem dairesinde çekim için hazırlık yaparken ayak bileğini burkup incitiyor, âşık olduğu aktör de onu kucağına alıp köşkün üst katından alt katına dek indiriyordu. Ben de gerçeğe uygun olması için basamakları saymak istemiştim. Köşk sakinlerinden Kezban Hanım, benim için basamakları üşenmeden inip çıkarak tek tek saymıştı. Merdiven otuz basamaktı.

Evet, Çiftehavuzlar-Rufinia burada bitiyor.

Dün gece Rufinus'u son kez gördüm rüyamda. Yüzü görünmüyordu, yine maskeliydi. Başıma defne dallarından yapılmış bir taç koymuştu. Onun rüyama bir daha girmeyeceğini duyumsadım.

Bana yalnızca, teşekkür ediyordu!

'Ben böyle düşünüyorum...